

ส่วนที่ ๓

ปัญหาและพัฒนาการ เกี่ยวกับอำนาจศาลในทางอาญาบางเรื่อง

บทที่ ๕

ปัญหาบางเรื่อง เกี่ยวกับอำนาจศาลในทางอาญา

เมื่อได้พิจารณาเรื่องอำนาจศาลในคดีอาญาในส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๒ มาแล้ว จะเห็นได้ว่าทุก ๆ ประเทศยึดถือหลักอำนาจศาลเหนือดินแดน และในขณะเดียวกัน ประเทศอื่น ๆ ต่างก็มีกฎหมายอาญาของตนให้ประเทศของตนมีอำนาจศาลที่จะพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดใดควย เพราะฉะนั้น อาจจะเกิดปัญหาวามกบุคคลคนเดียวอาจจะถูกลงโทษ ๒ ครั้งได้ โดยศาลของประเทศต่างกัน ในเรื่องนี้ประเทศต่าง ๆ ได้คำนึงถึงโดยการบัญญัติกฎหมายอาญาในเรื่องวิธีการป้องกันมิให้ลงโทษซ้ำกัน และจากการที่ได้เปรียบเทียบอำนาจศาลในคดีอาญาของไทย และของประเทศต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า ในกรณีการกระทำความผิดพัวพันกับต่างประเทศ อาจจะก่อให้เกิดปัญหากฎหมายขัดกันทางอาญาได้ เรื่องวิธีการป้องกันมิให้ลงโทษซ้ำ และเรื่องกฎหมายขัดกันทางอาญา จะได้แยกพิจารณาถึงต่อไปนี้.

๑. วิธีการป้องกันมิให้ลงโทษซ้ำ

โดยที่ประเทศต่าง ๆ ต่างก็มีกฎหมายอาญาของตน และโดยเฉพาะทุกประเทศยึดถือเรื่องหลักดินแดน เมื่อผู้ใดไปกระทำความผิดอาญาขึ้นในอาณาเขตของตน ศาลของประเทศนั้นย่อมมีอำนาจลงโทษได้ แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศอื่น ๆ ต่างก็มีกฎหมายอาญาของตน ที่อาจให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดคนนอกประเทศใดควย เช่นประมวลกฎหมายอาญาของไทย มีมาตรา ๕ ซึ่ง เป็นบทบัญญัติให้ศาลไทย

มีอำนาจพิจารณาความผิดอาญา ซึ่งกระทันนอกราชอาณาจักรได้ ดังนั้นปัญหาจึงอาจเกิด
ไคว่บุคคลหนึ่งทำผิดคราวเดียว อาจจะถูกลงโทษ ๒ ครั้งได้ โดยศาลของประเทศ
ต่างกัน แต่ตามหลักกฎหมายอาญาถือว่า บุคคลคนเดียวไม่ควรได้รับการพิจารณาจาก
ศาลในความผิดอันเดียวกันซ้ำอีก (non bis in idem) ซึ่งเป็นหลักที่ยอมรับนับถือ
กันทุก ๆ ประเทศ ประเทศไทยเราก็มอมรับหลักนี้ ในเรื่องการกระทำผิดทั่ว ๆ ไป
ในคดีอาญาภายในราชอาณาจักร โดยที่มีบทบัญญัติ ห้ามการพิจารณาซ้ำไว้ในประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ อนุมาตรา ๔ บัญญัติไว้เป็นหลักว่า
สิทธิหน้าที่อาญามาฟ้องร้องยอมรับไป เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิด
ซึ่งใดฟ้อง ซึ่งเรื่องนี้เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับคดีอาญาทั่วไปในประเทศ ไม่เกี่ยวข้องกับ
กับการกระทำผิดความผิดนอกราชอาณาจักร ที่ศาลต่างประเทศพิจารณามาแล้ว แต่เป็น
เรื่องที่ศาลไทย ศาลหนึ่งใดพิจารณามาแล้ว ศาลไทยนั่นเอง หรือศาลไทยศาลอื่นจะ
พิจารณาในเรื่องเดียวกันนี้อีกไม่ได้ เป็นเรื่องของศาลไทยต้องคำนึงถึงคำพิพากษา
ของศาลไทยด้วยกัน

กรณีที่มีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาของไทย
เราก็ได้ยอมรับหลักที่ว่ากฎหมายไม่ต้องการให้จำเลย ต้องถูกพิจารณาพิพากษาในความ
ผิดเดียวกันซ้ำสองครั้งนี้เช่นเดียวกัน โดยมีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ และ ๑๑ โดยมี
บทบัญญัติให้ศาลไทยคำนึงถึงผลของคำพิพากษาต่างประเทศด้วย

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๑๐. ผู้กระทำการนอกราชอาณาจักร ซึ่งเป็นความผิดตามข้อ
ต่าง ๆ ที่ระบุไว้ ในมาตรา ๗ (๒) และ (๓) และมาตรา ๘ และมาตรา ๙ ห้าม
มีโทษผู้นั้นในราชอาณาจักร เพราะการกระทำเช่นนั้นอีกถ้า

๑. ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุด ให้ปล่อยตัวผู้นั้นหรือ
๒. ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

ถ้าผู้ทวงค่าพิพาทษาได้รับโทษ สำหรับการกระทำนั้น ตามคำพิพาทษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

มาตรา ๑๑. ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่า โศกระทำในราชอาณาจักร ถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้น ตามคำพิพาทษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นเคยได้รับมาแล้ว

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่า โศกระทำในราชอาณาจักร ได้ถูกส่งต่อศาลในต่างประเทศ โดยที่รัฐบาลไทยร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักร เพราะการกระทำนั้นอีกถ้า

๑. ได้มีคำพิพาทษาของศาล ในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ

๒. ศาลในต่างประเทศพิพาทษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้แยกบทบัญญัติไว้เป็นสองกรณี กล่าวคือ

มาตรา ๑๐. ผู้ถึงความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักร และมาตรา ๑๑ บัญญัติถึงความผิดที่กระทำในราชอาณาจักร หรือที่กฎหมายถือว่ากระทำในราชอาณาจักร แล้ววางหลักเกณฑ์ให้ศาลไทยที่จะทำการพิจารณาคดีนั้น ต้องคำนึงถึงผลแห่งคำพิพาทษาของศาลในต่างประเทศ ซึ่งได้ทำการพิจารณาพิพาทษาคดีนั้นมาแล้ว เรื่องนี้แยกอธิบายไว้ดังนี้

กรณีที่ ๑ ความผิดซึ่งกระทำนอกราชอาณาจักร

ถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร มาตรา ๑๐. ให้ศาลไทย ที่ทำการพิจารณาพิพากษาในความผิดนั้น ต้องคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ โดยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. คำนึงถึงลักษณะความผิด

ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักรนั้น ศาลไทยจะต้องพิจารณาถึง ผลแห่งคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เฉพาะเท่าที่กฎหมายระบุไว้โดยแจ้งชัดเท่านั้น ฉะนั้นจึงต้องแยกความผิดนี้ออกเป็น ๒ พวกคือ

ก. ความผิดที่ไม่ต้องคำนึงถึงคำพิพากษาแห่งศาลในต่างประเทศ

ในเรื่องนี้ เป็นเรื่องของความผิดเฉพาะ ตามมาตรา ๗(๑) เรื่องเดียว คือ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามมาตรา ๑๐๗ ถึง มาตรา ๑๒๕ ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษร้ายแรง ถึงประหารชีวิตที่เกี่ยว และเป็นกรกระทำที่เป็นภัยต่อ ประเทศชาติ ถ้าหากยังได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษอีก ก็แสดงได้ว่าจำเลยได้รับโทษ จากคำพิพากษาของศาลต่างประเทศน้อยกว่าโทษตามกฎหมายไทย และความผิดอันเป็น ภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติเช่นนี้ รัฐบาลก็ยอมที่จะต้องให้มีการลงโทษในประเทศ ไทย เพื่อเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็น ซึ่งจะเป็นผลในการปราบปรามการกระทำ เช่นว่านี้ ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าจำเลยได้รับคำพิพากษาในความผิดเช่นว่านี้ จากศาล ของต่างประเทศแล้ว ศาลไทยก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาลงโทษได้ทันที โดยไม่ต้อง คำนึงถึงคำพิพากษาของต่างประเทศประการใดทั้งสิ้น ฉะนั้น ในกรณีนี้ จึงเป็นข้อยกเว้น ของหลักทั่วไปที่ว่า บุคคลคนเดียวไม่ควรได้รับโทษซ้ำสองครั้ง ในการกระทำผิดคราว เดียว

มีขอควรสังเกตว่า ความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา ๗(๑) ส่วนมากมีลักษณะเป็น ความผิดทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่เราไม่อาจขอให้รัฐบาลต่างประเทศส่งตัวจำเลย มาให้เราได้ โดยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ฉะนั้น การเอาตัวจำเลยเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อพิจารณาโทษ จึงเป็นการยาก นอกจากตัวจำเลยจะเข้ามาในประเทศไทยเอง

ข. ความผิดที่ต่องคำนิ่งถึงคำพิพากษาแห่งศาลในต่างประเทศ

มาตรา ๑๐. บัญญัติให้ศาลไทยที่จะพิจารณาความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักรนั้น ให้คำนิ่งถึงคำพิพากษาแห่งศาลในต่างประเทศ แต่เฉพาะในความผิดที่ระบุไว้ ๔ ประการเท่านั้นคือ

- ๑. ความผิดตามมาตรา ๘(๒) คือความผิดที่เกี่ยวกับการปลอมแปลง
- ๒. ความผิดตามมาตรา ๘(๓) คือความผิดเกี่ยวกับโจรสลัด
- ๓. ความผิดตามมาตรา ๔ คือความผิดรวม ๑๓ ประเภท ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

๔. ความผิดตามมาตรา ๘ คือ เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยกระทำผิดนอกราชอาณาจักร

๒. คำนิ่งถึงผลของคำพิพากษาศาลต่างประเทศ

เฉพาะความผิด ๔ จำพวกดังกล่าวข้างต้น ซึ่งศาลไทยจำต้องคำนิ่งถึงผลของคำพิพากษาศาลต่างประเทศนั้น กฎหมายยังแยกให้คำนิ่งถึงผลนั้นเป็นผล ๒ ประการอีก คือผลที่เค็ดชขาดแล้ว และผลที่ยังไม่เค็ดชขาด ดังต่อไปนี้.-

ก. ผลเค็ดชขาด

เมื่อปรากฏว่ามีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศใดมีผลเค็ดชขาดแล้ว

มาตรา ๑๐. ห้ามมิให้ศาลไทยลงโทษจำเลยนั้นอีก กล่าวคือ ถ้าคดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีของศาลไทย และข้อเท็จจริงปรากฏผลของศาลต่างประเทศขึ้น ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป โดยอาศัยอำนาจมาตรา ๑๐ นี้ แต่ถ้าเป็นคดีที่ศาลไทยพิพากษาลงโทษไปแล้ว แต่จำเลยยังไม่พ้นโทษ ก็จะต้องปล่อยตัวจำเลยนั้นไป เพราะกฎหมายห้ามมิให้ลงโทษ

ในข้อ ก, นี้มีปัญหาว่า ถ้าจำเลยต้องโทษและพ้นโทษไปแล้ว ต่อมาภายหลังปรากฏว่ามีผลึกเขาคของคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาตรา ๑๐ นี้จะให้ผลแก่จำเลยอย่างไรบ้าง เรื่องนี้ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลฎีกา แต่มีนักกฎหมายเห็นว่าจะต้องพิจารณาจากถ้อยคำในกฎหมาย มาตรา ๑๐ นี้ใช่คำว่า "ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักร เพราะการกระทำนั้นอีก" แต่มีได้ใช่คำว่า "สิทธิภาคีมาฟ้องร้องขอปรับไป" ดังความในมาตรา ๓๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีได้ใช่คำว่า "ใหญ่ที่ใดกระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดนั้น" ดังที่วรรค ๒ มาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ ทั้งนี้ในกรณีนี้ เมื่อจำเลยพ้นโทษไปแล้ว ก็ต้องถือว่าเลยตามเลย กล่าวคือ มีผลเท่ากับว่าจำเลยเคยต้องโทษมาแล้ว จะถือว่าเป็นคนบริสุทธิ์หรืออย่างกรณีมาตรา ๒ วรรค ๒ นั้น คงไม่ได้ ๑

อย่างไร เรียกว่าผลึกเขาค

ผลึกเขาคนี้มี ๒ ประการคือ

๑. ใดมีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัว

จำเลย

คำพิพากษาที่จะปล่อยตัวจำเลยนั้น จะต้องปรากฏว่าคดีถึงที่สุดแล้ว และเป็นผลให้ปล่อยตัวจำเลย คำว่า "คดีอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัว" นั้น หมายความว่าคดีไม่มีข้อโต้แย้งกันอีกแล้ว กล่าวคือ ถ้าศาลชั้นต้นตัดสิน คุณความมีโทษหรือฎีกาจนพ้น

ความเห็นของอาจารย์โอสดี โกกิน จากหนังสือคำอธิบายประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑ ของนายโอสดี โกกิน พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๒, หน้า ๕๕

กำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ฎีกาแล้ว ก็ถึงที่สุดในศาลชั้นต้น ถ้ามีการอุทธรณ์ฎีกากัน ก็ต้องถือเอาคำพิพากษาของศาลสูง ซึ่งไม่มีการอุทธรณ์ฎีกากันต่อไปได้อีกแล้ว เป็นคำพิพากษาดังที่สุด

ส่วนคำว่า "ให้ปล่อยตัวจำเลย" นั้น จะมีความหมายอย่างไรในกรณีมาตรา ๑๐ นี้ เพราะการปล่อยตัวจำเลยนี้มี ๒ ประการ ประการแรกศาลอาจพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไปโดยยังมีคดีวินิจฉัยถึงข้อเท็จจริงในการกระทำของจำเลยแต่ประการใดเลย เช่นยกฟ้องเพราะโจทก์ขาดนัด หรือกระทำผิดวิธีพิจารณาอย่างอื่น เช่นฟ้องไม่สมบูรณ์ ส่วนประการที่สองคือ เมื่อศาลใดพิจารณาข้อเท็จจริงแห่งคดีแล้ว วินิจฉัยว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดนั้น จึงยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป ความหมายของคำว่า "ให้ปล่อยตัวจำเลย" ในมาตรา ๑๐ นี้ ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังนั้น จึงมีปัญหาคือ "ให้ปล่อยตัวจำเลย" นั้นจะเป็นประการแรกหรือประการที่สอง เรื่องนี้อาจพิจารณาได้ดังนี้คือ ตามประมวลกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๑๐ อนุมาตรา ๔ ประการที่ ๔ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งมีบัญญัติว่า "ประการที่ ๔ ผู้กระทำความผิดนั้น ศาลในประเทศที่มันไปกระทำความผิดไม่ได้อาศัยปล่อยมันเสียโดยที่ไม่มีโทษ...." ซึ่งน่าจะพิจารณาได้ว่า หมายถึงการที่ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงนั้นแล้ว และพิจารณาว่าจำเลยไม่ผิด ไม่ใช่เป็นการยกฟ้องเพราะเหตุอื่น ๆ

อีกประการหนึ่ง ถ้าพิจารณาตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายมาตรา ๑๐ นี้ ก็จะได้เห็นว่า เป็นเรื่องป้องกันมิให้จำเลยถูกพิจารณาหรือลงโทษในความผิดเดียวกันซ้ำสองครั้ง คือการพิจารณาต้องมีการจบสิ้น ถ้าถือหลักเจตนารมณ์นี้แล้ว ก็ต้องเป็นประการที่ ๒ คือศาลต่างประเทศต้องมีการยกฟ้องปล่อยจำเลย โดยมีการวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงแล้ว นอกจากนี้ ถ้าพิจารณากันในแง่กฎหมายลักษณะพยานแล้ว คำพิพากษาที่จะยกมาเป็นบทคัดสำนวนจำเลยได้ จะต้องเป็นเรื่องที่มีการยุติกันในข้อเท็จจริงแล้ว ดังนั้น จึงถือว่าคำพิพากษาที่ยังมิได้วินิจฉัยถึงข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้ว่าเป็นการยุติ ^๒

แต่ถ้าจะพิจารณาในหลักเรื่องการตีความในกฎหมายอาญาที่ว่า จะต้องตีความเป็นคุณแก่จำเลย ก็จะต้องถือไปในทางที่ว่า เมื่อศาลต่างประเทศยกฟ้องไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ แล้ว จำเลยก็ควรจะได้รับประโยชน์จากมาตรา ๑๐ นี้ คือจะฟ้องในศาลไทยอีกไม่ได้ นอกจากนี้ ถ้าจะพิจารณาคำหลักของศาลฎีกาเรื่องห้ามฟ้องซ้ำแล้ว ก็มีแนวโน้มไปในทางเป็นคุณแก่จำเลย ศาลฎีกาถือเอาการ "เคยมีการฟ้องร้องเป็นสำคัญ" มิได้ถือเอาว่าต้องมีการพิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว ใดควรวางว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดจึงจะฟ้องใหม่มิได้ ^๓

เมื่อพิจารณาในทางหลักการตีความให้เป็นคุณแก่จำเลย และตามหลักคำพิพากษาของศาลฎีกาต่างที่กล่าวมาแล้ว ก็น่าจะถือได้ว่าคำว่า "ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น" หมายความว่ารวมถึงการปล่อยตัวไม่ว่าด้วยประการใด ๆ และไม่จำกัดว่าจะต้องปล่อยในกรณีที่มีการวินิจฉัยข้อเท็จจริงแล้ว

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรจะเป็นการปล่อยตัวอย่างประการแรก เพราะว่าการตีความในกฎหมายอาญานั้น จะต้องตีความให้เป็นคุณแก่จำเลย อันเป็นเรื่องที่สำคัญในการวินิจฉัยคดีอาญา แต่เรื่องนี้ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกา จึงเป็นเรื่องที่จะต้องรอดำเนินการของศาลฎีกาต่อไป

^๒ โอสถ โกสิน, เรื่องเดิม, หน้า ๑๐๑

^๓ ฎีกาที่ ๒๑๑ - ๒๑๒/๒๔๕๐, ๓๓๗/๒๔๕๐, ๕๒๕/๒๕๐๐, ๘๖๗/๒๕๐๒

๒. ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นไต่พนโทษแล้ว

เหตุที่ศาลไทยจะต้องคำนึงถึงผลึกษาคของศาลต่างประเทศอีกข้อหนึ่ง คือ ในเรื่องศาลต่างประเทศได้พิพากษาลงโทษจำเลย และจำเลยได้รับโทษจนพ้นโทษแล้ว ศาลไทยจะลงโทษจำเลยอีกไม่ได้ การพ้นโทษตามมาตรานี้อาจมีได้ ๒ ประการคือ จำเลยได้รับโทษอยู่จนครบตามคำพิพากษานั้นประการหนึ่ง หรือรับโทษยังไม่ครบแต่ถูกปล่อยตัวโดยอำนาจของกฎหมายเช่น การอภัยโทษอีกประการหนึ่ง ทั้งสองกรณีย่อมถือว่าจำเลยไต่พนโทษแล้ว

ข. ผลไม่เกิดษาค

มาตรา ๑๐ ให้ศาลไทยคำนึงถึงผลของคำพิพากษาศาลต่างประเทศอีกอย่างหนึ่ง คือผลที่ยังไม่เกิดษาค ที่ว่าผลยังไม่เกิดษาคนี้ หมายความว่าเฉพาะแต่การบังคับตามคำพิพากษาเท่านั้น มิได้หมายความว่าตัวคำพิพากษายังไม่เกิดษาค แต่เป็นคำพิพากษาที่เกิดษาคตัดสินลงโทษจำเลยแล้ว แต่จำเลยนั้นยังไม่พ้นโทษ จึงมาถูกฟ้องในศาลไทยอีก และในมาตรา ๑๐ วรรคสุดท้ายได้บัญญัติว่า "ถ้าผู้นั้นต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว" ซึ่งจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้บัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลไทย โดยให้ศาลไทยคำนึงถึงโทษที่จำเลยได้รับมาแล้ว เป็นข้อประกอบในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษในคดีนี้ด้วย โดยแยกเป็น ๒ กรณีคือ

กรณีแรก ศาลไทยอาจกำหนดโทษให้น้อยกว่าที่กฎหมายของเรากำหนดโทษไว้ก็ได้ โดยเมื่อพิจารณาถึงโทษที่จำเลยรับมาแล้ว เห็นว่าเมื่อรวมกับที่กำหนดใหม่เป็นการสมควรแล้ว

กรณีที่สอง เมื่อคำวินิจฉัยโฆษที่ผู้นั้นรับมาแล้ว ศาลไทยอาจจะไม่ลงโทษ
เสียเลยก็ได้

มาตรา ๑๐ นี้อาจสรุปได้ว่า บัญญัติความเรื่องอำนาจศาลไว้เป็น ๒ ทาง
คือ

๑. ถ้าคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมีผลบังคับแก่คนชาติไปในทาง
ปล่อยจำเลย หรือจำเลยรับโทษจนพ้นแล้ว ศาลไทยลงโทษอีกไม่ได้
๒. ถ้าผลของคำพิพากษาศาลต่างประเทศยังไม่เด็ดขาด คือจำเลยยัง
ไม่พ้นโทษ ศาลไทยพิจารณาอีกก็ได้ และมีอำนาจเต็มที่ใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษ
ความผิดซึ่งกระทำหรือถือว่าการกระทำในราชอาณาจักร

ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือที่กฎหมายถือว่า การกระทำ
เป็นการกระทำในราชอาณาจักร ประมวลกฎหมายอาญาก็ให้ศาลไทยคำวินิจฉัยผลแห่ง
คำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ ซึ่งได้พิจารณาพิพากษาในกรณีเดียวกันมาแล้วด้วย
เรื่องนี้มีบทบัญญัติอยู่ในมาตรา ๑๑ ว่า

"ผู้ใด กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวล
กฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำผิดนั้น
ตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแต่ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษ
น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้
ทั้งนี้โดยคำวินิจฉัยโฆษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว"

"ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวล
กฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ได้ถูกฟ้องต่อศาลต่างประเทศ โดยรัฐบาลไทย
ร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักร เพราะการกระทำนั้นอีกถ้า

(๑) ใดมีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นไต่สวนโทษแล้ว

จากบทบัญญัติมาตรา ๑๑ นี้ จะอธิบายได้ดังนี้

๑. ลักษณะแห่งความผิด

มาตรา ๑๑ มิได้จำกัดประเภทความผิดอย่างไรในมาตรา ๑๐ ว่าความผิดอย่างไรบ้างที่ศาลจะต้องคำนึงถึงผลของคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณา ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ความผิดทุกชนิดที่ไต่กระทำขึ้นในราชอาณาจักร หรือที่กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักร ศาลย่อมคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้ทุกกรณี อย่างไรก็ตามเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือถือว่าเป็นการกระทำผิดในราชอาณาจักรนั้น ใหญ่มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ก็งดเว้นแล้ว

๒. คำนึงถึงผู้เสียหาย

มาตรา ๑๑ ให้คำนึงถึงผู้เสียหายก่อนที่จะคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ โดยแยกได้ ๒ กรณี

ก. รัฐบาลไทยมิไต่สวนข้อหาโทษ ในกรณีที่จำเลยต้องคำพิพากษาแห่งศาลต่างประเทศมาแล้ว ถ้าในคดีนั้น รัฐบาลไทยมิได้เป็นผู้ร้องขอแล้ว อำนาจของศาลไทยก็ยังมีอยู่อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ถ้าเป็นเรื่องที่จำเลยได้รับโทษตามคำพิพากษาศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมด หรือเป็นแต่เพียงบางส่วน กฎหมายให้ศาลไทยเรากำหนดโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว โดยผลของคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ ซึ่งศาลอาจจะใช้ดุลยพินิจดังต่อไปนี้

๑. ลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้หรือ

๒. ไม่ลงโทษเลยก็ได้

๗. รัฐบาลไทยเป็นผู้ร้องขอให้ลงโทษ ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องในศาลต่างประเทศ โดยรัฐบาลไทยร้องขอนั้น โดยพฤตินัยคงถือว่ารัฐบาลไทยได้เข้าไปรับรู้ในคดีนั้นโดยตรงในศาลของต่างประเทศแล้ว ซึ่งต่างกับข้อ (ก) ซึ่งถือว่ารัฐบาลไทยมิได้รับรู้ทราบดี และโดยผลของมาตรา ๑๑ นี้ศาลไทยจึงต้องอยู่ภายในขอห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้น ในราชอาณาจักรอีกใน ๒ กรณีคือ

๑. จำเลยมีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุด ให้ปล่อยตัวผู้นั้นแล้ว หรือ
๒. ถ้าศาลในต่างประเทศได้พิพากษาให้ลงโทษและจำเลยได้พ้นโทษมาแล้ว

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลของคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศนี้ ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ถือหลักว่า ยอมให้คำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมีผลได้บางประการ ซึ่งเป็นผลในทางปฏิเสธ คือศาลในอาณาเขตอาจจะไม่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นซ้ำอีกได้ (non bis in idem) แต่คำพิพากษาของศาลในต่างประเทศจะมีผลในทางบวกไม่ได้ คือจะนำมาเป็นเหตุเพิ่มโทษ หรือหักกัน หรือไม่รอการลงโทษและปรับเพิ่มขึ้นไม่ได้ และคำพิพากษาของศาลต่างประเทศจะมีผลในอาณาเขตได้นั้นต้องเป็นคำพิพากษาที่เด็ดขาด ไม่มีการอุทธรณ์ หรือขอให้มีการพิจารณาใหม่

แต่ในกรณีที่เป็นการผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งอาณาจักรที่ศาลต่างประเทศมีคำวินิจฉัยไปแล้วนั้น ประเทศต่าง ๆ น่าคิดเรื่องนี้มาวินิจฉัยอีกได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศว่าจะเป็นเช่นใด โดยถือว่าเป็นหลักป้องกันตนเอง

ประเทศสหรัฐอเมริกา^๕ เป็นประเทศที่คำพิพากษาของศาลต่าง
ประเทศมีผล ยกเว้นคดีเกี่ยวกับหลักสากล เช่นคดีสลัก หรือคดีที่เกิดขึ้นในประเทศ
ที่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงกันว่าห้ามทำการพิจารณาพิพากษาซ้ำอีกเป็นครั้งที่สอง

มีบางประเทศที่ประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติให้มีการพิจารณาพิพากษา
ใหม่ได้ในคดีที่ศาลต่างประเทศเคยมีคำวินิจฉัยมาแล้ว เช่นประเทศเคนมาร์ค^๖
ฝรั่งเศส^๗ เนเธอร์แลนด์^๘ สวิต^๙

และในบางประเทศ กฎหมายบัญญัติให้มีการพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาล
ต่างประเทศมีคำวินิจฉัยมาแล้วใหม่อีกได้ ถ้าคดีนั้นได้มีการลงโทษครบแล้ว หรือการ
กระทำผิดได้รับการอภัยโทษจากคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้น หรือคำพิพากษานั้น
เกิดจากคำสั่งของผู้อำนาจสูงสุดในทางบริหารของต่างประเทศ ประเทศที่ใช่หลักนี้
เช่น เบลเยียม^{๑๐} ตุรกี^{๑๑} สวีเดน^{๑๒} อิตาลี^{๑๓}

^๕ Ibid, p. 40

^๖ ประมวลกฎหมายอาญาเคนมาร์ค ค.ศ. ๑๙๖๓ มาตรา ๑๐ วรรค ๓

^๗ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๕๘ มาตรา ๖๕๒

^๘ ประมวลกฎหมายอาญาเนเธอร์แลนด์ ค.ศ. ๑๙๖๗ มาตรา ๖๔ วรรค ๒

^๙ ประมวลกฎหมายอาญาสวิต ค.ศ. ๑๙๓๗ มาตรา ๖ ข้อ ๒

^{๑๐} พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเบลเยียม
ค.ศ. ๑๙๖๔ มาตรา ๑๓ วรรค ๑

^{๑๑} ประมวลกฎหมายอาญาตุรกี ค.ศ. ๑๙๖๔ มาตรา ๔

^{๑๒} ประมวลกฎหมายอาญาสวีเดน ค.ศ. ๑๙๖๒ บทที่ ๒ มาตรา ๕ วรรค ๒

^{๑๓} ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี ค.ศ. ๑๙๓๐ มาตรา ๑๑

ประเทศที่ให้การพิจารณาพิพากษาคดีที่มีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ
ใหม่ได้เสมอเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับความผิดกษัตริย์ของประเทศใดแก่ประเทศฝรั่งเศส^{๑๘}

กฎหมายชกกันทางอาญา

จากการที่กฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ บัญญัติถึงอำนาจศาลในคดี
อาญาของประเทศ ในกรณีพิพาทกับต่างประเทศ เช่นการกระทำความผิดในทาง
ประเทศ ผลของการกระทำหรือยอมเล็งเห็นผลได้ว่ากระทำในทางประเทศ หรือผู้
กระทำผิดเป็นคนต่างต่าง โดยที่บางประเทศนั้นมีบทบัญญัติของกฎหมายอาญาให้ศาล
ค่านึงถึงแต่เฉพาะกฎหมายของประเทศที่ศาลที่วินิจฉัยคดีนั้นตั้งอยู่แต่ประการเดียว
อันเป็นหลักที่เรียกว่า (*lex fori*) โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายของต่างประเทศ
ที่มาพิพาทด้วย กฎหมายของต่างประเทศที่มาพิพาทนั้น อาจจะเป็นกฎหมายของ
ประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือกฎหมายของประเทศที่การกระทำความผิดนั้นมีผล
หรือกฎหมายของประเทศที่อาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลขึ้นในประเทศนั้น ซึ่งทั้งหมดนี้
เรียกว่ากฎหมายแห่งท้องถิ่นที่ความผิดได้กระทำความผิด (*lex loci delicti commissi*)
และในบางประเทศการพิจารณาพิพากษาคดีที่พิพาทกับต่างประเทศนี้ ศาลจะคำนึงถึง
กฎหมายของต่างประเทศที่พิพาทด้วย ว่าจะเป็นการผิดตามกฎหมายต่างประเทศ
ด้วยหรือไม่ ถ้าเป็นการผิดตามกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และเป็นความผิด
ตามกฎหมายของประเทศที่ศาลที่พิจารณาคดีนี้ตั้งอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน ศาลจึงจะมีอำนาจ
พิจารณาพิพากษาคดีนี้ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ กรณีกฎหมายชกกันจะเกิดขึ้นในคดีที่พิพาทกับ
ต่างประเทศในกลุ่มที่ได้บัญญัติให้ศาลใช้หลัก *lex fori* แต่เพียงอย่างเดียว คือถ้า

^{๑๘} ประมวลวิธีพิจารณาคดีอาญา ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๕๕ มาตรา ๒๕๘

(เชิงอรรถ ๒ - ๑๘ มาจาก Bassiouni and Nanda *op.cit.*, Vol II

เป็นความผิดตามกฎหมายของชนท้องถิ่น โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎหมายของ
ประเทศไทย ซึ่งบางทีการกระทำนั้นอาจจะไม่เป็นความผิดตามหลัก *lex loci*
delicti commissi เมื่อบุคคลในขณะกระทำความผิดเข้าใจว่าเขากระทำผิด
ต่อกฎหมายของประเทศไทยที่ความผิดเกิด หรือความผิดนั้นไม่มีผลต่อประเทศไทย ๆ ถ้า
เขาจะถูกลงโทษเพราะการกระทำดังกล่าวที่ศาลของประเทศไทยที่จับตัวเขาได้ หรือเขา
เข้ามาปรากฏตัวภายหลังก็อาจจะไม่เป็นการยุติธรรมต่อบุคคลผู้นั้น

ระบบกฎหมายของประเทศไทยต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม
ใหญ่ ๆ คือ

กลุ่มแรก ยอมรับหลักกฎหมายชกกัน โดยคำนึงถึงการใช้หลัก *lex fori*
แต่เพียงอย่างเดียว (คือให้ศาลคำนึงถึงกฎหมายอาญาของประเทศไทยแต่เพียงอย่างเดียว)
ประเทศกลุ่มนี้ได้แก่ประเทศกลุ่มตะวันตกและกลุ่มสังคมนิยม เช่นประเทศสหพันธ์สาธารณ
รัฐเยอรมัน ^{๑๕} รัสเซีย ^{๑๖} โปแลนด์ ^{๑๗} บุลกาเรีย ^{๑๘} ญี่ปุ่น ^{๑๙} และไทย ^{๒๐} เป็นต้น

๑๕

ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (ปี ๑๙๕๓) ยืนยันรับ
หลัก *lex fori* แต่อย่างเดียว

๑๖

ประมวลกฎหมายอาญาโซเวียตรัสเซีย (*Criminal Code of the*
Russian Federation ปี ๑๙๖๓) ยอมรับหลักนี้โดยบัญญัติไว้ในหลักดินแดนและ
หลักบุคคล โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ วรรค ๑ ว่าการกระทำความผิดอาญาใด ๆ ที่
กระทำภายในอาณาเขตของรัสเซียจะต้องถูกลงโทษด้วยหลัก *lex fori*.

มาตรา ๕ วรรค ๑ บัญญัติถึงการใช้หลักนี้ต่อบุคคลใด ๆ ที่เป็นผู้กระทำ
ความผิดอาญาในต่างแดน หรือกระทำความผิดอาญาที่ไต่มีการพิจารณาพิพากษาใน
อาณาเขตรัสเซีย จะต้องถูกลงโทษด้วยหลัก *lex fori*.

^{๑๓} ประมวลกฎหมายอาญาโปแลนด์ (ปี ๑๙๖๙) บัญญัติในมาตรา ๔ วรรค ๒ ให้ใช้หลัก *lex fori* แก่การกระทำความผิดอาญาที่ใดกระทำความผิดในอาณาเขต สาธารณรัฐประชาชนโปแลนด์หรือกระทำความผิดหรืออากาศยานโปแลนด์

^{๑๔} ประมวลกฎหมายอาญามูลกาเรีย ๑๙๖๘ บัญญัติไว้ในบทบัญญัติข้อที่ ๒๐ (Act. No 20) ยืนยันการใช้หลักนี้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดในดินแดนมูลกาเรีย และมาตรา ๒ วรรค ๒ บัญญัติถึงเมื่อชาวมูลกาเรียกระทำความผิดอาญาในต่างประเทศ มาตรา ๕ บัญญัติว่าเมื่อคนต่างด้าวกระทำความผิดอาญาในต่างประเทศอันเป็นการประทุษร้าย ต่อสาธารณรัฐประชาชนมูลกาเรีย หรือคนสัญชาติมูลกาเรีย, มาตรา ๖ บัญญัติถึงคน ต่างด้าวที่กระทำความผิดในต่างประเทศ อันเป็นความผิดต่อสันติภาพและมนุษยชาติ และการ กระทำนั้นมีผลต่อรัฐบาลของประเทศอื่น หรือต่อประชาชนชาติอื่น ๆ

จากบทบัญญัติข้างต้นนี้ ศาลมูลกาเรียต้องใช้หลัก *lex fori* และอีก ประการหนึ่งที่ศาลจะต้องใช้หลัก *lex fori* คือเมื่อมีสนธิสัญญาระหว่างประเทศบัญญัติ ไว้

^{๑๕} ประเทศญี่ปุ่น บัญญัติถึงการใช้หลัก *lex fori* แต่เพียงอย่างเดียว ไว้ในมาตรา ๑ อันเป็นหลักดินแดน มาตรา ๒ อันเป็นหลักบุคคลที่ตระหนักถึงการ แยกแยะการกระทำผิดระหว่างคนชาติญี่ปุ่น และคนต่างด้าว มาตรา ๓ บัญญัติถึงการ กระทำความผิดอาญาของคนสัญชาติญี่ปุ่นในต่างประเทศ มาตรา ๔ บัญญัติถึงการกระทำความ ผิดในต่างประเทศของเจ้าพนักงานชาวญี่ปุ่น

^{๒๐} ประมวลกฎหมายอาญาไทย (ปี ๑๙๖๖ (๒๔๘๘)) บัญญัติถึงการใช้หลัก *lex fori* อย่างเดียวไว้ในมาตรา ๔

กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มประเทศที่ระบบกฎหมายยอมรับเรื่องหลักกฎหมาย
ทั้งหมด และจำกัดวงของการใช้กฎหมายอาญาต่างประเทศ ซึ่งกลุ่มนี้ยังแบ่งเป็นกลุ่ม
ย่อยได้อีก ๒ กลุ่มคือ

กลุ่มย่อยกลุ่มแรกนั้น ระบบกฎหมายของประเทศกลุ่มนี้บัญญัติว่า การกระทำ
ผิดอาญาในต่างประเทศ เป็นเรื่องของหลัก lex fori แต่ก่อนที่ผู้พิพากษาจะใช้หลัก
lex fori เขาจะต้องแน่ใจเสียก่อนว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดที่ฟ้องร้องได้
ภายใต้หลัก lex loci delicti commissi กวาย

ประเทศตามกลุ่มย่อยที่ ๑ ได้แก่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ^{๒๑}
บราซิล ^{๒๒} กรีซ ^{๒๓} เคนมาร์ค ^{๒๔} นอร์เวย์ ^{๒๕} ปาราไกว ^{๒๖} สวีต ^{๒๗}

^{๒๑} ประมวลกฎหมายอาญา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ค.ศ. ๑๙๕๓
มาตรา ๔ วรรค ๒

^{๒๒} ประมวลกฎหมายอาญา บราซิล ค.ศ. ๑๙๕๖ มาตรา ๕

^{๒๓} ประมวลกฎหมายอาญา กรีซ ค.ศ. ๑๙๕๐ มาตรา ๒๗

^{๒๔} ประมวลกฎหมายอาญาเคนมาร์ค ค.ศ. ๑๙๖๓ มาตรา ๗ วรรค ๓

^{๒๕} ประมวลกฎหมายอาญานอร์เวย์ ค.ศ. ๑๙๐๒ มาตรา ๑๒ และ ๑๓

^{๒๖} ประมวลกฎหมายอาญาปาราไกว ค.ศ. ๑๙๑๐ มาตรา ๕ วรรค ๒

^{๒๗} ประมวลกฎหมายอาญาสวีต ค.ศ. ๑๙๕๐ มาตรา ๕

อูว์ไกว^{๒๔} โปแลนด์^{๒๕} รุมาเนีย^{๓๐} เชคโกสโลวาเกีย^{๓๑} อังกฤษ^{๓๒}

กลุ่มย่อยกลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มประเทศที่ระบบกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำ
ความผิดอาญาในทางแค้น ให้ศาลหลัก lex fori เว้นแต่เมื่อ lex loci delicti
commissi มีโทษเบากว่า เช่นนี้ให้ศาลลงโทษตาม lex loci delicti
commissi

ประเทศตามกลุ่มย่อยที่ ๒ ได้แก่ประเทศ ออสเตรีย^{๓๓} สวิต^{๓๔}
กัวเตมาลา^{๓๕} นอร์เวย์^{๓๖} อูว์ไกว^{๓๗} ยูโกสลาเวีย^{๓๘} โปแลนด์^{๓๙}
รุมาเนีย^{๔๐} เชคโกสโลวาเกีย^{๔๑} เดนมาร์ค^{๔๒}

- ๒๔ ประมวลกฎหมายอาญาอูว์ไกว ค.ศ. ๑๙๓๓ มาตรา ๑๐ วรรค ๕
- ๒๕ ประมวลกฎหมายอาญาโปแลนด์ ค.ศ. ๑๙๓๒ มาตรา ๖ วรรค ๗
- ๓๐ ประมวลกฎหมายอาญารุมาเนีย ค.ศ. ๑๙๔๔ มาตรา ๔ วรรค ๑
- ๓๑ ประมวลกฎหมายอาญาเชคโกสโลวาเกีย ค.ศ. ๑๙๖๑ มาตรา ๓ วรรค
- ๓๒ ประมวลกฎหมายอาญาอังกฤษ ค.ศ. ๑๙๖๑ มาตรา ๓ วรรค ๔
- ๓๓ ประมวลกฎหมายอาญาออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๓๐ และ ๑๙๔๕ มาตรา ๔๐
- ๓๔ ประมวลกฎหมายอาญาสวิต ค.ศ. ๑๙๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม ๑๙๕๐ มาตรา ๕
วรรค ๑, มาตรา ๖ วรรค ๑
- ๓๕ ประมวลกฎหมายอาญากัวเตมาลา ค.ศ. ๑๙๖๓ มาตรา ๔ วรรค ๓
- ๓๖ ประมวลกฎหมายอาญานอร์เวย์ ค.ศ. ๑๙๐๖ มาตรา ๑๓
- ๓๗ ประมวลกฎหมายอาญาอูว์ไกว ค.ศ. ๑๙๓๓ มาตรา ๑๐ วรรค ๕
- ๓๘ ประมวลกฎหมายอาญายูโกสลาเวีย ค.ศ. ๑๙๕๕ มาตรา ๕๔
- ๓๙ ประมวลกฎหมายอาญาโปแลนด์ ค.ศ. ๑๙๓๒ มาตรา ๖ วรรค ๒
- ๔๐ ประมวลกฎหมายอาญารุมาเนีย ค.ศ. ๑๙๖๐ มาตรา ๔ วรรค ๑

๔๑ ประมวลกฎหมายอาญา เซดโกสโลวาเกีย ค.ศ. ๑๙๖๑ มาตรา ๒๐ วรรค ๒

๔๒ ประมวลกฎหมายอาญา เคนมาร์ค มาตรา ๑๐ วรรค ๒ บัญญัติว่า การลงโทษที่หนักกว่าโทษที่จะลงตามกฎหมายที่สถานที่เกิดเหตุนี้ ใช้ไม่ได้

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น ใช้หลัก *lex fori* แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงหลัก *lex loci delicti commissi* เลย ดังนั้น อาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นไควว่าจะเป็นกรบุคิธรรมแก่จำเลยเพียงใด เพราะบางกรณีศาลใช้หลัก *lex fori* แต่เพียงอย่างเดียวแล้ว จำเลยจะต้องถูกลงโทษ เพราะกระทำความคิด ซึ่งในขณะเดียวกัน จากการกระทำอันเดียวกันถ้าพิจารณาตามหลัก *lex loci delicti commissi* แล้ว จำเลยอาจจะไม่มีความผิดก็ได้ ทั้งนี้ เพราะวากกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ อาจจะมีบัญญัติการกระทำที่เป็นความคิดไว้ต่างกัน ดังนั้นจะเกิดปัญหาว่าจำเลยจะอ้างมาตรา ๒๔^{๔๓} ของประมวลกฎหมายอาญาไทยขึ้นต่อสู้ได้หรือไม่ ?

๔๓ มาตรา ๒๔ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รูวกกฎหมาย เพื่อหนีจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ แต่ศาลเห็นว่าตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความคิดอาจจะไม่รูวกกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความคิด ศาลอาจจะอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และศาลเชื่อว่าผู้กระทำไม่รูวกกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความคิดเพียงใดก็ได้

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การที่ประเทศไทยใช้หลัก lex fori แต่
ประการเดี๋ยวนี้นี้ คงที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ บรรดาความผิดต่าง ๆ ที่มีบัญญัติไว้ใน
มาตรา ๔ นี้ก็เป็นความผิดอันเป็นหลักมาตรฐานที่ควรจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของ
ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยใช้หลัก lex fori แต่เพียง
อย่างเดี๋ยวนั้น ผู้เขียนเห็นว่าก็เป็นการสมควร เพราะถ้าจะพิจารณาตามหลัก lex
loci delicti commissi แล้วก็ตาม ความผิดเหล่านั้นก็ยังเป็นผิดอยู่นั่นเอง
ตามหลัก lex loci delicti commissi ทั้งนี้จึงไม่น่าจะมีปัญหาอะไรที่
จำเลยจะอ้างมาตรา ๒๔ ได้

ปัญหาเรื่องอำนาจศาลในคดีอาญ่อีกประการหนึ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ศาล
ที่มีอำนาจอาญาโดยจำกัด ซึ่งในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีอยู่ ๒ ประเภทคือ ศาลทหาร
และศาลคดีเด็กและเยาวชน และในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญการปกครอง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ กล่าวถึงเรื่อง
ศาลปกครอง และศาลในสาขาแรงงาน สาขากฎหมาย หรือสาขาสังคม ซึ่งจะตั้งขึ้นได้ก็
แต่โดยพระราชบัญญัติ จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีความคิดริเริ่มที่จะจัดตั้ง
ศาลเหล่านี้แล้ว เพราะคำนึงถึงประโยชน์ในการแบ่งเบาภาระของศาลยุติธรรมใน
ปัจจุบัน และจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการชี้ขาด เนื่องจากมีความชำนาญเฉพาะ
อย่าง ซึ่งเป็นการเหมาะสมในแง่การประหยัดความยุติธรรม แต่มีข้อเสียคือ
ประเทศไทยจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการตั้งศาล และเมื่อมีคดีอาญาเกี่ยวกับ
บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลเหล่านี้เกิดขึ้น ศาลเหล่านี้ก็จะมีอำนาจศาลในคดีอาญาแก่
คดีเหล่านั้นได้ แต่ในปัจจุบันนี้ เรื่องตั้งศาลดังกล่าวในรัฐธรรมนูญยังมิได้มีการกำหนด
แต่อย่างใด แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าคงจะจัดตั้งขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ตามแบบอย่าง
ของอารยประเทศ

จะไต่ถ่วงถึงเรื่องศาลทหาร และศาลคดีเด็กและเยาวชนโดยสังเขป
ตามลำดับดังนี้

๓. ศาลทหาร

มีบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่อยู่ในชอยกเว่น ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลสามัญใน
คดีอาญา โดยที่บุคคลเหล่านี้อยู่ในอำนาจของศาลทหาร แทนอำนาจศาลในคดีอาญา
ถ้าเขาเหล่านี้ได้กระทำความผิดตามกฎหมายทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ^{๔๔}

บุคคลใบบางที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

ในเวลาปกติ บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารคือ

๑. นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ ไคแกมผู้มียศตั้งแต่ร้อยตรี
เรือตรี เรืออากาศตรีขึ้นไปจนถึงยศจอมพล รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งวาที่ยศนั้น ๆ ด้วย
๒. นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ ไคแกมที่มีไคประจำการ
หรือไม่มีตำแหน่งราชการอยู่ในกระทรวงกลาโหม เช่นนายทหารที่ลาออกไป ปลด
ออกจากราชการ ย้ายไปรับราชการกระทรวงทบวงกรมอื่น หรือนายทหารพิเศษ
และไคกระทำความผิดคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ผู้ที่รับราชการ
ในกระทรวงกลาโหม แต่ไครับแต่งตั้งให้ไปรับราชการในกระทรวงทบวงกรมฝ่าย
พลเรือนอีกตำแหน่งหนึ่งนั้น ต้องถือว่าเป็นนายทหารประจำการ
๓. นายทหารประทวน คือทหารที่มียศตั้งแต่สิบตรี จาตรี จาอากาศตรี
ขึ้นไปจนถึงนายพันเอก

นายทหารกองประจำการ คือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกระทั่งปลด

พลทหารประจำการ คือทหารที่รับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยผู้นั้นสมัครเข้ารับราชการ เช่นพลทหารสารวัตร เป็นต้น

บุคคลที่เข้ารับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยราชการทหาร

๔. นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ได้แก่นักเรียนนายร้อย นักเรียนนายเรือ นักเรียนเรืออากาศ นักเรียนเตรียมทหาร นักเรียนนายสิบ นักเรียนจำเป็นต้น ซึ่งกระทรวงกลาโหมกำหนดไว้ในข้อบังคับทหารว่าด้วยโรงเรียนทหารที่ ๔/๕๑ ๓๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมต่อมา ๒๕๔๐

๕. ทหารกองเกินที่ถูกเขาประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร เช่นพวกถูกเกณฑ์รับตัวไว้ แต่ยังมีได้ขึ้นทะเบียนประจำ

๖. พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร ไม่ว่าจะชายหรือหญิง เมื่อกระทำความผิดหน้าที่ในราชการทหาร ต้องขึ้นศาลทหาร แต่ถ้ามักกระทำความผิดอย่างอื่นต้องขึ้นศาลทหาร ต่อเมื่อการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นเฉพาะหรือบริเวณ

- ก. อาคาร เช่นที่โรงพักทหาร
- ข. ที่ตั้งหน่วยทหาร เช่นบริเวณที่กองทหารตั้งอยู่
- ค. ที่พักรอน เช่นอาคารที่ราชการทหารจัดเป็นที่พักรอน
- ง. ที่พักแรม เช่นที่พักอาศัยค้างแรม
- จ. เรือ เช่นเรือรบ เรือกลไฟ เรือไม้
- ฉ. อากาศยาน เช่นเครื่องบิน
- ช. ยานพาหนะใด ๆ เช่นรถยนต์ทหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องอยู่ใน

ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารด้วย

การถือว่าบุคคลพลเรือนสังกัดอยู่ในราชการทหารที่จะอยู่ในอำนาจศาลทหารนั้น ถือเวลากระทำผิดเป็นหลัก

๗. บุคคลที่ตองซัง หรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่นบุคคลที่ถูกซังโดยคำสั่งศาลทหาร หรือนักโทษพลเรือนที่ฝ่ายทหารขอไปควบคุมไว้เอง

๘. เซลยศึกหรือชนชาติศัตรู ซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

เซลยศึก คือ ซากีที่จับมาได้

ชนชาติศัตรู คือ ชนต่างชาติที่เป็นศัตรูกับชาติไทย

ในเวลาไม่ปกติ ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก ได้ประกาศอำนาจในกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก^{๕๕} ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาใดแล้ว ประชาชนพลเมืองผู้กระทำความผิดดังกล่าว ก็ต้องถูกฟ้องยังศาลทหารด้วย^{๕๖} ประชาชนพลเมืองผู้กระทำความผิดอาญาในเขตอำนาจของศาลอาญาก็ ต้องถูกฟ้องยังศาลอาญาก็^{๕๗}

ศาลอาญาก็ เป็นศาลทหารที่มีลักษณะพิเศษ ต่อเมื่อมีหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณ จึงจะตั้งศาลอาญาก็ได้ ยุทธบริเวณคือพื้นที่ที่กองทัพบกทำการยุทธ

^{๕๕} ประมุข สวัสดิคิมงคล "ศาลทหาร" กุลยพาน เลม ๓ ปีที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๓ หน้า ๒๖๑ - ๒๖๓

^{๕๖} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๕ มาตรา ๓๖

^{๕๗} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๕ มาตรา ๔๒

จะเป็นพื้นดิน หรือในทะเลก็ได้ มีหลักอยู่ว่า บุคคลในบริเวณนั้นเกิดขึ้นโดยทหาร ใช้กำลัง
ปราบปรามซึ่งเกิดขึ้นจากการรบ หรือการสงครามอย่างหนึ่ง หรือเกิดขึ้นจากการ
ปราบปรามจลาจลภายในประเทศอย่างหนึ่ง แต่การปราบปรามจลาจลภายในนั้น
จะต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกในบุพการี เวลานั้นด้วย

ศาลอาญาคี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวง ซึ่งมีการกระทำ
ผิดเกิดขึ้น ในเขตอำนาจโคทุกบทกฎหมาย และไม่จำกัดตัวบุคคลว่าจะเป็นผู้กระทำหรือ
พลเรือน และไม่จำกัดยศด้วย

อำนาจศาลทหาร เกี่ยวกับคดีอาญา

ศาลทหารในเวลาปกติมีอำนาจเกี่ยวกับคดีอาญาคือ พิจารณาพิพากษา
วางบทลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมายทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้
กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลากระทำผิด

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

๑. โศก

๑. คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจศาล
ทหารกระทำผิดด้วยกัน

๒. คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

๓. คดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน

๔. คดีที่ศาลเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน และเมื่อศาล
พลเรือนสั่งรับประกันฟ้องไว้แล้ว แม้ภายหลังใดก็ตามตามทางพิจารณาว่าเป็นคดีที่อยู่ใน
อำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

การฟ้องคดีแพ่ง เกี่ยวกับคดีอาญา

ผู้เสียหายรวมทั้งอัยการทหาร จะร้องขอให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ไร่ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าเสียหายทดแทนความเสียหายในศาลไม่ได้^{๔๘} แต่ขอให้คืนของกลางที่ เจ้าพนักงานรักษาไว้แก่ผู้เสียหายได้ ถ้าจะฟ้องครั้งนี้ ต้องมาคำนึงคดีในศาลพลเรือน ในการพิจารณาคดีแพ่ง เช่นนี้ ศาลพลเรือนจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญาของศาลทหาร^{๔๙}

แต่ถ้าผู้เสียหายเป็นรัฐบาล อัยการทหารอาจร้องขอให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ไร่ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐบาลได้^{๕๐} ถ้าโจทก์ ร้องขอให้ยึดทรัพย์สินจำเลย และยังไม่มีการบังคับคดี ศาลทหารจะจัดให้มีค้ำบังค้ำคดีเสีย ก่อน หากจำเลยไม่จัดการตามค้ำบังค้ำศาลทหารจะรายงานใหญ่มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ ส่วนนั้นไปยังศาลพลเรือน ในท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ เพื่อขอให้ศาลพลเรือนสั่ง จัดการยึดทรัพย์สิน ในคดีนั้นต่อไปตามกฎหมาย โดยไม่ต้องฟ้องเป็นอีกสำนวนหนึ่ง^{๕๑}

อนึ่ง ถ้านายประกันผิดสัญญาประกันในศาลทหาร เมื่อศาลทหารสั่งปรับ นายประกัน และกำหนดเวลาให้ชำระค่าปรับแล้ว นายประกันไม่ปฏิบัติตาม ศาลทหารจะ รายงานใหญ่มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ จัดส่งเรื่องอันใกล้เคียงหลักฐานที่เกี่ยวกับการผิดสัญญา ประกันไปยังศาลพลเรือนในท้องที่ที่ทรัพย์สินของนายประกันมีอยู่ เพื่อขอให้ยึดทรัพย์สินนาย ประกันต่อไป

^{๔๘} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร ๒๔๕๕ น. ๕๓

^{๔๙} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร ๒๔๕๕ น. ๕๔

^{๕๐} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร ๒๔๕๕ น. ๕๑

^{๕๑} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร ๒๔๕๕ น. ๕๒

ในกรณีเหล่านี้ หน้าที่ของอัยการทหารก็ต้องยอมให้พนักงานอัยการพิจารณาความในศาลพลเรือนชั้นอัยการต่อไป เช่นในเรื่องที่มีผู้ร้องขอเฉลี่ย ร้องชดเชย จนกว่าจะถึงที่สุด ๕๒

บางกรณีในระหว่างประเทศมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก ก็ได้ประกาศให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอย่างใดอีก ซึ่งเป็นการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งคดีอาญาประเภทนี้ มักจะเป็นเหตุพิเศษที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตัวอย่างเช่น ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๒ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๐๑ สั่งให้บรรพการคดีที่มีข้อหากระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ให้มาอยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะพิจารณาพิพากษา และคำว่าศาลทหารในที่นี้ได้แก่ศาลทหารในเวลาที่ไม่ปกติ คือศาลทหารที่มีอยู่แล้ว มีใช้ศาลพลเรือนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นศาลทหาร และคำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๒ ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๔

๕๒
ประมุข สวัสดิ์มงคล, "ระเบียบเกี่ยวกับบุคคลบางประเภทถูกฟ้อง"
บทบัญญัติคดี เล่ม ๒๑ ตอน ๒ พ.ศ. ๒๕๐๖ หน้า ๖๓๕ - ๖๓๖

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๖

พ.ศ. ๒๕๐๔

ศาลพลเรือนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นศาลทหาร

ตามปกตินั้น แม้ในเขตที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนก็ยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอย่างปกติ แต่ถ้ามืดมีอำนาจตั้งตุลาการตามความใน มาตรา ๓๐ แต่งตั้งผู้พิพากษาพลเรือน เป็นตุลาการศาลทหาร และแต่งตั้งพนักงาน อัยการ จากศาลพลเรือน เป็นอัยการทหาร และเจ้าศาลทหารในศาลทหารต่างแคว้นแต่ กรณี และอาจสั่งให้ใคร่ทำการของศาลพลเรือนนั้นเองเป็นที่ทำการศาลทหาร ทำการ พิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารนั้น เมื่อได้รับแต่งตั้ง เช่นนี้แล้ว ศาลพลเรือนก็ต้อง ทำหน้าที่ ๒ ฐานะกล่าวคือ

๑. ทำหน้าที่เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ผู้พิพากษาและเจ้าศาลพลเรือน มีอำนาจและหน้าที่เช่นตุลาการศาลทหาร และเจ้าศาลทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษา คดีที่เต็มตามอำนาจศาลทหาร แลแต่ที่ได้รับแต่งตั้ง ในการพิจารณาพิพากษาก็ใช้วิธี พิจารณาความอาญาทหารตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นหลัก

๒. ทำหน้าที่เป็นศาลพลเรือน เช่นปกติ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง และคดีอาญาที่มีโคอยู่ในอำนาจศาลทหาร การพิจารณาพิพากษาคดีส่วนนี้ก็นำไป เช่นปกติทุกประการ

อนึ่ง เมื่อเลิกใช้กฎอัยการศึกแล้ว ศาลพลเรือนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นศาล ทหารและผู้พิพากษาที่เป็นตุลาการศาลทหารยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีบรรดา ที่ค้างอยู่ในศาลทหาร และบรรรคาคดีที่เกิดในระหว่างใช้กฎอัยการศึก แต่เพิ่งมาฟ้องเมื่อ เลิกใช้กฎอัยการศึกแล้วควย

หมายเหตุ กฎอัยการศึก เป็นพระราชบัญญัติที่ต้องประกาศใช้เมื่อเวลา มีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายใน ราชอาณาจักร

การประกาศกฎอัยการศึกนั้น ประกาศโดยพระบรมราชโองการให้ใช้
กฎอัยการศึกทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา
ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักร
หรือตลอดทั้งราชอาณาจักร และถ้าประกาศใช้เมื่อใดหรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดา
ข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึก ที่ใช้
บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับแทน ๕๓

ศาลคดีเด็กและเยาวชน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็ก
และเยาวชน พ.ศ. ๒๔๘๔ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ
คำว่า "เด็ก" นั้น ในพระราชบัญญัตินี้หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์
แต่ไม่เกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ ส่วนคำว่า "เยาวชน" นั้น หมายความว่า บุคคลอายุเกิน
กว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่ให้หมายความถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ
แล้วควยการสมรส

วัตถุประสงค์ที่จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นคือ ต้องการแยกการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กออกจาก
ผู้ใหญ่โดยวิธีพิเศษ เนื่องจากเด็กมีลักษณะแตกต่างจากผู้ใหญ่ในด้านความเจริญเติบโต
ของร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ศาลคดีเด็กและเยาวชนต้องการที่จะคนควาเพื่อ
ให้ทราบถึงการกระทำความผิดของเด็ก แล้วมุ่งแก้ไขให้เด็กได้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีใช้
มุ่งที่จะลงโทษหรือใช้วิธีการที่รุนแรง ซึ่งจะเป็นการเสียหายต่อชีวิตและอนาคตของเด็ก

๕๓ มาตรา ๗ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๗๕

อำนาจศาลของศาลคดีเด็กและเยาวชนในคดีอาญา

ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีที่บุคคลมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ทั้งนี้ยกเว้นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส ๕๔ เช่นชายอายุ ๑๗ ปี หญิงอายุ ๑๕ ปี เมื่อทำการสมรสโดยชอบ คือจดทะเบียนสมรส ถือว่าบรรลุนิติภาวะ ไม่ต้องขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชน เมื่อเด็กถูกจับแล้วต่อมาอายุ อาจจะเกิน ๑๘ ปี เช่นนี้ถ้าได้มีการฟ้องเด็กนั้นต่อศาลแล้ว ศาลคดีเด็กและเยาวชน ก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ ฉะนั้นอายุ ๑๘ ปีต้องถือเมื่อฟ้องคดีเป็นสำคัญ

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนเมื่อถูกจับ เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับหาว่ากระทำความผิดอาญา และเด็กนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลคดีเด็กและเยาวชน เด็กหรือเยาวชนนั้นจะถูกส่งตัวไปยังสถานพินิจคุ้มครองเด็ก ซึ่งเป็นส่วนราชการหน่วยหนึ่งของศาลคดีเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมไม่มีอำนาจควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ร่วมกับผู้ใหญ่ เมื่อสถานพินิจและคุ้มครองเด็กได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้แล้ว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กมีหน้าที่ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ หรือจะให้ประกันตัวไปก็ได้ ที่สำคัญ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจะต้องจัดให้มีพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งได้รับปริญญาตรีทางกฎหมาย หรือทางสังคมสงเคราะห์ และเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กไว้สอบปากคำเด็ก หรือเยาวชนผู้ต้องหา บิดามารดาผู้ปกครอง ครู อาจารย์หรือบุคคลอื่นที่ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กนั้น เพื่อทราบอายุ อาชีพของบิดามารดา การศึกษาเล่าเรียน ความประพฤติตลอดจนสิ่งแวดล้อมของตัวเด็กหรือเยาวชน

๕๔ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๔
วรรค ๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔ ตอน ๔๓ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔

รวมทั้งให้มีการตรวจสอบร่างกายและจิตใจของเด็กหรือเยาวชน โดยแพทย์ของสถาน
พินิจและคุ้มครองเด็ก และการทดสอบสติปัญญาของเด็กหรือเยาวชน เพื่อประมวล
ข้อเท็จจริงเหล่านี้เสนอให้ศาลทราบ เพื่อประกอบในการพิจารณาพิพากษาของศาล
คดีเด็กและเยาวชน รายงานของสถานพินิจดังกล่าวนี้จึง เป็นประโยชน์เพื่อศาลจะทราบ
เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน พร้อมทั้ง เป็นแนวทางแก้ไขแต่ละคนไป ทั้งนี้ต่างจากศาล
ผู้ใหญ่หรือศาลธรรมดา ซึ่งไม่มีรายงานดังกล่าว

การพิจารณาพิพากษา ถือว่าเป็นการพิจารณาลับ เพื่อมิให้เด็กอายุก่อน
พิจารณาศาลจะตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้เด็ก โดยเด็กไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ที่ปรึกษากฎหมาย
นี้มีคุณสมบัติการแพชนะคดีเป็นของสำคัญยิ่ง เช่นทนาย แต่มุ่งช่วยเหลือศาลในการแก้ไข
เด็ก และชี้แนวทางที่ถูกต้องให้เด็ก ที่ปรึกษากฎหมายนี้โดยปกติเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย
ซึ่งแสดงความจำนงเป็นที่ปรึกษากฎหมายไว้ที่ศาลคดีเด็กและเยาวชน เมื่อศาลต้องการ
ที่ปรึกษาคนใดให้แก้เด็กก็จะแจ้งให้ทราบ และได้คำปรึกษาตามที่กำหนดไว้เป็นคราว ๆ ไป

ผู้พิพากษา ศาลคดีเด็กและเยาวชนประกอบด้วยผู้พิพากษา ๒ ประเภท
คือผู้พิพากษาธรรมดา ซึ่งมีความรู้ทางกฎหมาย และเป็นข้าราชการตุลาการโดยการ
สอบคัดเลือกได้ และผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราช
บัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ กล่าวคือ เป็นบุคคลธรรมดาที่มีใช้
ข้าราชการใด ๆ มีอายุไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี มีหรือเคยมีบุตรมาแล้ว เหล่านี้เป็นคน
ผู้พิพากษาสมทบอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี ไปศาลเป็นครั้งคราวเพื่อร่วมในการพิจารณา
พิพากษาคดีตามที่ได้รับแจ้งจากศาล ผู้พิพากษาสมทบไม่มีเงินเดือน แต่ได้รับค่าปรึกษา
เป็นครั้งคราว เฉพาะเวลาที่ใช้พิจารณาพิพากษา ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล
คดีเด็กและเยาวชน จะต้องมีผู้พิพากษาธรรมดา ๒ คน ร่วมกับผู้พิพากษาสมทบอีก ๒ คน
ซึ่งต้องเป็นหญิง ๑ คน ผู้พิพากษาสมทบนี้มีเฉพาะในศาลคดีเด็กและเยาวชนเท่านั้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีศาลคดีเด็กและเยาวชนอยู่ ๔ แห่ง คือ

๑. ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕
๒. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕
๓. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗
๔. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เปิดดำเนินการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

ประเทศไทยยังมีแผนขยายกิจการของศาลคดีเด็กและเยาวชนต่อไปในอนาคตอีกตามกำลังงบประมาณที่จะได้รับ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พัฒนาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับอำนาจศาลในทางอาญาบางเรื่อง

ปัจจุบันนี้ ประเทศต่าง ๆ มีความร่วมมือกันในการซัดความผิดตามกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ อันเป็นความผิดต่อสันติภาพ และความผิดต่อมนุษยชาติ มากขึ้น ในกลุ่มประเทศยุโรปมีการร่วมมือกันก่อตั้งศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสภายุโรป เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และในปัจจุบันมักจะมีคดีอาญาเกิดขึ้น ต่อบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และบุคคลในคณะทูต ในต่างประเทศเนื่อง ๆ ประเทศต่าง ๆ ใดมีความตกลงที่จะร่วมมือกันป้องกันความผิด ซึ่งเกิดแก่บุคคลประเภทนี้ และจากภาวะที่เกิดการขัดแย้งระหว่างประเทศกันอยู่เสมอ ในปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้เกิดความผิดอาญาระหว่างประเทศเกิดขึ้น อยู่เสมอ ทำให้ให้นักนิติศาสตร์ได้มีการ เสนอที่จะก่อตั้งศาลแผนกคดีอาญาระหว่างประเทศ เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาความผิดอาญาระหว่างประเทศ

ในเรื่องศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสภายุโรป อนุสัญญาการป้องกัน และลงโทษในคดีอาญาต่อบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงบุคคลในคณะทูต และเรื่องศาลแผนกคดีอาญาระหว่างประเทศจะโคจรเป็นลำดับต่อไปดังนี้

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสภายุโรป (The European Commission and Court of Human Rights)

เป็นศาลที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในระหว่างรัฐที่เป็นภาคีของสภายุโรป

สภายุโรปประวัติ และหน่วยงานย่อย ๆ ดังนี้คือ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๑๙๕๓ เซอร์วินสตัน เชอร์ชิลล์ ได้ประกาศแผนการที่จะตั้งสภายุโรป เพื่อให้เป็น

สันนิบาตชาติที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง รวมทั้งการจัดตั้งศาลเพื่อวินิจฉัยกรณีพิพาทระหว่างประเทศอีกด้วย แต่ในขณะนั้นทวีปยุโรปยังบอบช้ำจากสงคราม จึงไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามแผนนี้ แต่เซอร์ซิดดิงค์ดำเนินการไปตามแผนที่ตนประกาศไว้ต่อไป จนกระทั่งเดือนพฤษภาคม ๑๙๔๘ ผู้แทนจำนวน ๒๑๓ คนจาก ๑๖ ประเทศ และผู้สังเกตการณ์ ๑๐ ประเทศ ได้มารวมประชุม "Congress of Europe" ที่กรุงเฮก ได้มีการเรียกร้องให้มีการรวมกลุ่มขึ้นในยุโรป ต่อมาในเดือนมีนาคม ๑๙๔๙ ประเทศเบลเยียม ฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ ไคโลงนามในสนธิสัญญาแห่งบรัสเซลส์ ระบุให้มีการร่วมมือทางทหาร ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และต่อมา เคนมาร์ก ไอร์แลนด์ อิตาลี นอร์เวย์ สวีเดน ได้เขามารวมกับประเทศกลุ่มสนธิสัญญากรุงบรัสเซลส์ด้วย ในขณะที่สภายุโรปมีสมาชิก ๑๔ ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิตาลี อังกฤษ เดนมาร์ก กรีซ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรีย สวิต สวีเดน เคนมาร์ก นอร์เวย์ ไอร์แลนด์ ไชปรัส ลักเซมเบิร์ก เบลเยียม และมอลตา และเปิดโอกาสให้ประเทศอื่นเข้าเป็นสมาชิกได้อีก บทบัญญัติของ Statute ซึ่งเป็นกฎข้อบังคับของสภานี้ ไม่กระทบกระเทือนต่อความร่วมมือของบรรดาประเทศสมาชิกกับสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศอื่น สำนักงานใหญ่ของสภายุโรปนี้ตั้งอยู่ที่เมือง Strabourg ประเทศฝรั่งเศส ภาษาที่ใช้เป็นทางการได้แก่ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส

สภายุโรปมีนโยบายดำเนินงานหลายสาขา โดยร่วมมือกับสหประชาชาติ และองค์การอื่น ๆ ของยุโรป เช่นนโยบายร่วมมือทางเศรษฐกิจ การศึกษาและกฎหมาย ฯลฯ และที่น่าสนใจที่สุด ก็คือการให้ความร่วมมือกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยจัดทำอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพโดยมูลฐาน (The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom) อนุสัญญานี้มีผลบังคับเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๑๙๕๓ ประเทศต่าง ๆ ได้ให้สัตยาบันยกเว้นฝรั่งเศสและสวิต

อนุสัญญาฉบับนี้ในชื่อแรก ยืนยันสิทธิการครองชีวิตภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายเสรีภาพจากการเป็นทาส หรือการบังคับใช้แรงงาน เสรีภาพจากการจับกุมหรือขัง เว้นแต่จะไต่ถามเป็นการกระบวนของกฎหมายประกอบด้วยสิทธิที่จะดำเนินวิธีการ Habeas corpus ทั้งเช่นมาตรา ๕๐ ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของเรา

ข้อ ๖ - ๑๒ บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนยุติธรรมในทางอาญา การละเมิดมิได้ซึ่งสิทธิส่วนตัวและสิทธิภายในครอบครัว เสรีภาพในการนับถือศาสนา การแสดงออกซึ่งความเห็น เสรีภาพในการสมาคมและร่วมชุมนุม เสรีภาพในการสมรส

ข้อ ๑๓ บัญญัติเรียกร้องให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนจากผู้นั้นว่ามาจในประเทศของตน แม้การละเมิดนั้นจะเกิดจากการกระทำของบรรดาบุคคลที่กระทำในทางราชการก็ตาม

ข้อ ๑๔ ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติในการใช้สิทธิโดยคำนึงถึง เพศ เชื้อชาติ ผิว หรือความผิดเห็นทางการเมือง

ข้อ ๑๖ - ๑๘ ของอนุสัญญานี้ยอมให้มีการจำกัดบทบาททางการเมืองของชนต่างดาว ห้ามมิให้ใช้สิทธิที่จะร่วมในการกระทำใด ๆ อันมีวัตถุประสงค์ที่จะทำลายสิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพ

เมื่อเปรียบเทียบอนุสัญญาของสภายุโรปกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว จะเห็นได้ความมีความเหมือนกันและแตกต่างกัน สิ่งที่เหมือนกันก็คือ ค่างก็มีจุดประสงค์ที่จะให้รัฐต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นมูลฐานแก่บุคคลที่อยู่ในเขตแดนของรัฐนั้น ๆ และระบุนิติและเสรีภาพที่จะได้รับความคุ้มครองไวคล้ายคลึงกัน ความแตกต่างกันคือ อนุสัญญามีลักษณะเป็นสัญญาระหว่างประเทศ ก็มีรัฐคู่สัญญา มีการให้สัตยาบันแก่สัญญา และก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างรัฐคู่สัญญา พร้อมทั้งจัดตั้ง เครื่องมือที่จะทำให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่สำคัญดังกล่าวนี้คือ คณะกรรมการ
รัฐมนตรีแห่งสภายุโรป คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และศาลแห่งสภายุโรป
นอกจากนี้ จุดเด่นแห่งอนุสัญญาคือ การเปิดโอกาสให้เอกชนที่ถูกละเมิดสิทธิมีสิทธิ
ยื่นคำร้องทุกข์โดยตัวคนเดียว และวิธีการนี้ รัฐภาคีจำนวน ๑๑ รัฐ ทางการให้การ
รับรองในวันที่ ๑ เดือนมกราคม ๑๙๖๗ มีเอกชนยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการ
ถึง ๓๐๐๑ ราย และในจำนวนนี้มี ๘๒ รายที่รับไว้พิจารณาต่อไป

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ศาลสิทธิ
มนุษยชนและคณะกรรมการรัฐมนตรีมีวิธีการดังนี้คือ

๑. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ภายใต้ข้อ ๑๕ แห่งอนุสัญญา ฯ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่
เกี่ยวกับการรักษาอรรถุกันต่าง ๆ ระหว่างรัฐภาคี คณะกรรมการประกอบไป
ด้วยสมาชิกซึ่งมีจำนวนเท่ากับรัฐภาคี ฉะนั้นในปัจจุบันนี้จึงมีคณะกรรมการ
๑๖ คน (เนื่องจากฝรั่งเศสและสวิตเซอร์แลนด์ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญานี้) คณะกรรมา
การนี้เลือกตั้งโดยคณะกรรมการรัฐมนตรีจากรัฐอื่นที่ดำเนินขึ้น โดยสมัชชาที่
ปรึกษา (คณะกรรมการรัฐมนตรีประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศของรัฐสมาชิก)
คณะกรรมการชุดหนึ่งดำรงตำแหน่งไว้ระยะเวลา ๒ ปี กรรมการแต่ละคนมี
อำนาจเต็มที่ โดยไม่ขึ้นต่อผู้ใดเลือกหรือสนับสนุนคนรวมทั้งประเทศที่ตนสังกัดอยู่ภายใต้
สำนักงานของคณะกรรมการนี้อยู่ร่วมกับสำนักงานสภายุโรป คือที่เมือง Strasbourg

คณะกรรมการนี้มีอำนาจที่แยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

- ก. คำวินิจฉัยทางนิติศาสตร์
- ข. คำวินิจฉัยมูลคดีที่เกี่ยวข้อง
- ค. เกี่ยวกับเรื่องเวลา
- ง. เกี่ยวกับรัฐที่เกี่ยวข้อง

ก. คณะกรรมาธิการอาจดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของรัฐภาคี ซึ่งไม่เพียงแต่อาณาเขตของรัฐต่าง ๆ ในยุโรปเท่านั้น แต่ยังรวมถึงอาณาเขตอื่น ๆ ซึ่งอนุสัญญาครอบคลุมไปถึง ทั้งนี้โดยการประกาศของรัฐคู่สัญญาเป็นกรณี ๆ ไปดังเช่นบัญญัติไว้ในอนุสัญญาข้อ ๒๓

ข. คณะกรรมาธิการอาจดำเนินการในกรณีที่รัฐคู่สัญญาใดละเมิดสิทธิที่ระบุไว้ในอนุสัญญา และใน Protocol และเฉพาะสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองแล้ว เท่านั้น

ค. คณะกรรมาธิการอาจดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ซึ่งตกอยู่ในบังคับของอนุสัญญาโดยมีรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง กรณีที่เกิดก่อนอนุสัญญารคณะกรรมาธิการนี้ไม่อาจพิจารณาได้

ง. คณะกรรมาธิการอาจดำเนินการเกี่ยวกับคำร้อง ซึ่งเป็นโดยรัฐคู่สัญญา (ข้อ ๒๔) และอาจพิจารณาคำร้องที่ยื่นโดยเอกชน หรือองค์การที่มีสิทธิหรือกลุ่มชนต่าง ๆ (ข้อ ๒๕) ถ้ารัฐที่ถูกกล่าวหายอมรับโดยชัดแจ้งว่าคณะกรรมาธิการมีอำนาจรับคำร้องเหล่านั้นได้

ในกรณีที่เป็นการร้องที่ยื่นโดยรัฐ รัฐคู่รัฐมีสิทธิยื่นคำกล่าวหาว่าได้มีการละเมิดต่ออนุสัญญา ไม่เพียงแต่ที่กระทำต่อคนชาติของคนเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นการร้องว่ามีการละเมิดต่ออนุสัญญาต่อบุคคล ซึ่งมีไซกันในประเทศใดอีกควย เช่นรัฐบาลกรีซใครองเรียนกล่าวหาประเทศอังกฤษกรณีเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ไซปรัส ทั้ง ๆ ที่ในขณะนั้นไซปรัสยังเป็นของอังกฤษ

คำร้องของเอกชนซึ่งกล่าวหาว่ารัฐ และรัฐเหล่านั้นได้แสดงการยอมรับวิธีการเหล่านั้นโดยชัดแจ้ง มีจำนวนมากกว่าคำร้องเรียนที่รัฐประท้วงรัฐด้วยตนเอง (รัฐที่ให้สัตยาบันในอนุสัญญาได้ประกาศยอมรับให้เอกชนร้องเรียนรัฐใดมีเพียง ๑๑ รัฐคือ ออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก สาธารณรัฐเยอรมัน ไชแลนค โครแดนค ดุคแซมบูร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน) สิทธิของเอกชนที่จะยื่นคำร้องเรียนดังกล่าว เป็นเครื่องหมายแท้จริงของอนุสัญญานี้

การดำเนินงานของคณะกรรมการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การดำเนินงานในกรณีนี้กล่าวโดยกว้าง ๆ มีอยู่ ๓ ชั้นคือ

๑. ตรวจสอบเพื่อรับคำร้องเรียน

คณะกรรมการ เค็มคณะกรรมการตรวจสอบคำร้องเรียนที่ยื่นโดยเอกชน หรือ รัฐบาลเพื่อวินิจฉัยว่าคำร้องเรียนนั้นจะรับฟังได้หรือไม่ และคำร้องเรียนนี้มีเงื่อนไข ความที่อนุสัญญา ระบุไว้หรือไม่ กล่าวคือในชั้นนี้คณะกรรมการนี้ทำหน้าที่เหมือนศาล และจะดูหลักฐานคำวินิจฉัยของคณะกรรมการในชั้นนี้ไม่ได้ ในการนี้มีเงื่อนไขสอง อัน ซึ่งกำหนดโดยข้อ ๒๖ ของอนุสัญญาคือ ก่อนที่จะยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการ นั้นทั้งรัฐ และเอกชนจะต้องใช้วิธีการแก้ไขภายในประเทศให้หมดเสียก่อน และสองคำร้องเรียนนั้นจะต้องยื่นภายใน ๖ เดือน นับจากการที่การวินิจฉัยภายใน ใต้สิ้นสุดลง

สำหรับคำร้องเรียนโดยเอกชนนั้น มีเงื่อนไขอีก ๕ ประการตามข้อ ๒๗ คือ คำร้องเรียนนั้นต้องมีข้อเท็จจริง จะต้องมีสาระสำคัญเป็นอย่าง เดียวกับเรื่องที่คณะกรรมการ เคยวินิจฉัยมาแล้ว ต้องมีข้อเรื่องที่ยื่นต่อองค์การ ระหว่างประเทศอื่นไว้แล้ว จะต้องมีข้อเท็จจริงของอนุสัญญาและจะต้องมีมูล ความจริง และจะต้องไม่เป็นการใช้สิทธิร้องเรียนโดยไม่ชอบธรรม

การพิจารณาการร้องเรียนนี้ ส่วนใหญ่เป็นการตรวจสอบว่าจะรับหรือ ไม่รับคำร้องเรียนนั้น ถ้าไม่รับคำร้องเรียนคณะกรรมการจะวินิจฉัยว่าไม่รับได้ ต้องหลังจากไต่พิจารณาค่าให้การ เป็นลายลักษณ์อักษร หรือค่าให้การควววาจาของ คุกรณีแล้ว

๒. การตรวจสอบโดยคณะกรรมการในกรณีที่คณะกรรมการ ใดแถลงว่ารับคำร้องเรียนไว้พิจารณาต่อไป

เมื่อคำร้องเรียนนั้นได้รับการวินิจฉัยให้รับไว้พิจารณาแล้ว คำร้องเรียนนั้นก็จะถูกตรวจสอบโดยคณะอนุกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการ ๗ นาย มีหน้าที่ ๒ ประการคือ ประการแรก ทดงสรุปข้อเท็จจริงของการร้องเรียนและสอง คณะอนุกรรมการจะตองพยายามไกลเกลี่ยให้มีการประนีประนอมกันให้เกิดขึ้นให้ได้ โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญา ถ้าไกลเกลี่ยไม่บังเกิดผล คำร้องเรียนนั้นก็จะถูกยื่นต่อคณะกรรมการเต็ม คณะซึ่งจะพิจารณาเรื่องนี้จากรายงานของคณะอนุกรรมการที่เสนอขึ้นมา

๓. การตรวจสอบโดยคณะกรรมการในกรณีคำร้องเรียนใดถูกรับพิจารณาได้

เมื่อคณะกรรมการเต็มคณะวินิจฉัยรายงานที่คณะอนุกรรมการส่งขึ้นมาแล้ว ก็ตองทำรายงานข้อเท็จจริงและความเห็นที่เกี่ยวข้องกับรัฐที่เกี่ยวข้อง รายงานนี้มีใช้คำวินิจฉัย แต่เป็นความเห็นประกอบคำพิพากษาเท่านั้น รายงานนี้จะมีความลับ จะถูกตีพิมพ์เมื่อเรื่องใดถูกนำไปพิจารณาที่ศาล รายงานประกอบความเห็นของคณะกรรมการนี้ เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่การดำเนินการสืบสวนหนึ่ง ซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลผูกมัดคู่กรณีโดยรายงานนี้จะถูกส่งไปยังคณะกรรมการรัฐมนตรีแห่งสภายุโรป ซึ่งจะเกิดผลตามมาดังนี้

๑) เรื่องนี้อาจถูกส่งไปพิจารณาไปยังศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ไบว่าจะโดยความเห็นของคณะกรรมการหรือรัฐคู่กรณี

๒) ถ้าเรื่องนี้ไม่ถูกส่งไปพิจารณาไปยังศาลภายใน ๓ เดือน คณะกรรมการรัฐมนตรี ฯ จะตองทำการวินิจฉัยเรื่องดังกล่าว

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสภายุโรป

ศาลมนุษยชนแห่งสภายุโรปนี้ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญา เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพโดยมูลฐาน ซึ่งบัญญัติไว้ใน ข้อ ๑ - ๑๕ เช่นคดีเกี่ยวกับการยืนยันสิทธิในการครองชีวิตภายใต้

การคุ้มครองของกฎหมาย เสรีภาพจากการเป็นทาสหรือการใช้แรงงาน เสรีภาพจากการจับกุมหรือขัง เว้นแต่จะดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายประกอบควยสิทธิที่จะดำเนินวิธีการ Habeas Corpus ทั้งเช่นมาตรา ๔๐ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของไทย คดีที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา การละเมิดมิได้ซึ่งสิทธิส่วนตัว และชีวิตภายในครอบครัว เสรีภาพในการสมาคมและการรวมชุมนุม คดีที่เรียกรองเพราะมีการถูกละเมิดสิทธิอื่นเนื่องจากการกระทำของบรรดาบุคคลที่กระทำในทางราชการ และศาลนี้มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติในการใช้สิทธิ โดยคำนึงถึง เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ผิวหรือความเห็นทางการเมืองควยเป็นต้น

ศาลนี้มีเขตอำนาจคือ ในชั้นแรกอำนาจของศาลจะต้องได้รับการยอมรับโดยรัฐภาคีที่เกี่ยวข้องเสียก่อน จะมีอำนาจเองโดยอัตโนมัติมิได้ สำหรับอังกฤษยอมรับอีกควยว่าศาลนี้มีเขตอำนาจครอบคลุมไปถึงดินแดนโพ้นทะเล ๑๘ แห่ง ซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของดินแดนเหล่านั้น ผู้ที่จะคดีมาสู่ศาลได้ คือรัฐคู่คดี และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเท่านั้น

ศาลนี้ประกอบด้วยผู้พิพากษา ซึ่งมีจำนวนสมาชิกเท่ากับสมาชิกของสภายุโรป ผู้พิพากษาเหล่านี้เลือกตั้งโดยสมัชชาที่ปรึกษาแห่งสภายุโรปจากรายชื่อที่รัฐสมาชิกยื่นเสนอมา แต่ละรัฐมีสิทธิเสนอชื่อผู้สมัครเข้าแข่งขันได้ ๓ คน และผู้สมัครอย่างน้อย ๒ คน โดยถือสัญชาติของรัฐที่เป็นผู้เสนอชื่อให้ มีการเลือกตั้งผู้พิพากษาทุกระยะเวลา ๕ ปี ศาลนี้ถือความเป็นองค์การทางตุลาการ มีกฎข้อบังคับของศาลเอง ซึ่งประกอบไปด้วยบทบัญญัติที่บัญญัติถึงความ เป็นอิสระของผู้พิพากษาไว้ควย

กระบวนการพิจารณาคดีของศาล คล้ายกับการพิจารณาคดีของศาลโลก มีองค์คณะตุลาการ ๘ คน มีกฎเกณฑ์บางกรณีที่ต้องคณะดังกล่าวจะต้องสละอำนาจของตนเพื่อประโยชน์ขององค์คณะทั้งหมด รายงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับคดีคือจุดเริ่มต้นของการพิจารณา ตามปกติวิธีพิจารณาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ในชั้นลายลักษณ์อักษร ซึ่งกระทำระหว่างที่คู่กรณีและคณะกรรมการ
การแลกเปลี่ยนบันทึกเสนอ และแถลงการโต้ตอบกัน

๒. ในชั้นฟังคำคู่ความ ซึ่งกระทำโดยการฟังคำคู่ความ ซึ่งมาปรากฏตัว
ปกติการฟังคำคู่ความนี้ กระทำโดยเปิดเผยเว้นแต่ศาลจะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

คณะกรรมการทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในระหว่างการศึกษา
ปกติคณะกรรมการจะส่งผู้แทน ๓ คนมายังศาล เพื่อทำหน้าที่แสดงต่อศาลในเรื่อง
ทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา และสอดคล้องว่าได้
มีการเข้าใจในเรื่องรายงานของคณะกรรมการ ถูกต้องหรือไม่

เอกชนไม่อาจนำคดีมาสู่ศาลด้วยตนเอง และไม่อาจเป็นคู่กรณีในการ
พิจารณาใดด้วย แต่อาจจะมีสิทธิร่วมในคดีได้ในฐานะพยาน

สรุปการปฏิบัติงานของศาล ส่วนใหญ่เป็นเรื่องประนีประนอมมากกว่า
แต่ศาลจะทำคดีต่อเมื่อเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ในกรณีพิเศษศาลอาจไม่
คำเนนคดีหรือจำหน่ายคดี แต่ต้องหลังจากปรึกษาคณะกรรมการแล้ว การดำเนิน
การขั้นสุดท้ายกระทำในรูปคำพิพากษา โดยศาลจะวินิจฉัยว่ามีภาระละเมิดต่อบทบัญญัติ
ของอนุสัญญาหรือไม่ พร้อมทั้งให้เหตุผลในการวินิจฉัย คำพิพากษานี้ותרไม่ได้
และผูกมัดให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตามโดยจะถูกควบคุมโดยคณะกรรมการรัฐมนตรีแห่งสภา
ยุโรป

๒. อนุสัญญาการป้องกันและลงโทษในคดีอาญาต่อบุคคลผู้ใดรับความคุ้มครองตาม
กฎหมายระหว่างประเทศและบุคคลในคณะทูต

ในปัจจุบันนี้ มักจะมีการประทุษร้ายแก่นักการทูต หรือบุคคลสำคัญของ
ประเทศต่าง ๆ เช่นฆาตกรรม การจับตัวไปเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อตกลง
บางประการ หรือจับตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ และมีการวินาศกรรมสถานทูตหรือสถานที่
บุคคลเหล่านี้พักอาศัยอยู่ และบางทีก็มีการประทุษร้ายเลยไปถึงครอบครัวของบุคคล

เหล่านี้ควย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพื่อการขู่ขวัญแก่รัฐบาลของประเทศที่ส่งทูตนั้น หรือเพื่อ
เป็นประกันเพื่อที่จะตกลงบางสิ่งแก่รัฐบาลเจ้าของสัญชาติของบุคคลนั้น หรือรัฐบาลของ
ประเทศที่ ๓ ในรอบปีที่ผ่านมานี้ ผู้กระทำความผิดประเภทนี้มักจะเป็นพวกกองโจร
ปาเลสไตน์ ซึ่งกระทำการนอกประเทศของตน กระทำในประเทศอื่นเช่น

ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๑๙๗๔ พวกโจรปาเลสไตน์ ๕ คนบุกเข้าไปใน
สถานทูตญี่ปุ่นที่ประเทศคูเวต จับเจ้าหน้าที่สถานทูตชาวญี่ปุ่นไว้เป็นตัวประกัน ยื่น
คำขาคให้รัฐบาลญี่ปุ่นให้รองขอโจรปาเลสไตน์ที่ถูกรัฐบาลสิงคโปร์จับได้ต่อรัฐบาล
สิงคโปร์ และให้ส่งโจรเหล่านั้นจากสิงคโปร์มายังคูเวต ถ้ารัฐบาลญี่ปุ่นไม่ปฏิบัติตาม
ก็จะสังหารเจ้าหน้าที่สถานทูตเหล่านั้นเสีย ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้ปฏิบัติตามคำขาค และ
ได้ส่งตัวพวกโจรทั้งหมด รวมทั้งจากสิงคโปร์ออกจากคูเวตไปอาเคนในวันที่ ๘
กุมภาพันธ์ ๑๙๗๔ และเจ้าหน้าที่สถานทูตทั้งหมดก็ปลอดภัย ๒

นอกจากนี้ ในปี ๑๙๗๓ เดือนมีนาคม โจรอาหรับ ๔ คนได้บุกเข้าไปใน
สถานทูตซาอุดีอาระเบียในกรุงคาร์ธูม ประเทศซูดาน ขณะที่มีงานเลี้ยง พวกโจรได้
สังหารทูตตะวันตกตาย ๓ คน ไก่แกนาย Cleo A. Noel เอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกาประจำซูดาน นาย George C. Moore ที่ปรึกษาทูตสหรัฐและ
นาย Guy Eid นักการทูตชาวเบลเยียมประจำซูดาน พวกโจรทั้งหมดถูกจับโดย
เจ้าหน้าที่ของประเทศซูดาน และไ้ถูกส่งไปพิจารณาคดีพิพากษาที่กรุงไคโร ในวันเดียวกัน^๓

ในเดือนเมษายน ๑๙๗๓ พวกโจรปาเลสไตน์ได้ก่อวินาศกรรมแกสสถานทูต
อิสราเอลในกรุงไซปรัส^๔

^๒ Keesing's Contemporary Archeives. (1974) p. 26416

^๓ Ibid., p. 26603 B.

^๔ Ibid., p. 26416

นอกจากนี้ พวกโจรปาเลสไตน์ยังได้กระทำการจี้เครื่องบินของประเทศ
ต่าง ๆ หลายสาย คือ

ในเดือนพฤศจิกายน ๑๙๗๓ ได้จี้เครื่องบินของ Netherlands
Air Lines สายไปญี่ปุ่นที่กรุงคูบัว^๕

ในเดือนธันวาคม ๑๙๗๓ ได้จี้เครื่องบินของ West German Air
Lines ให้ไปลงที่กรุงโรม^๖

และในเดือนมีนาคม ๑๙๗๔ ได้จี้เครื่องบินของ United Kingdom
Air line^๗

นอกจากกรณีโจรปาเลสไตน์แล้ว ยังมีกรณีชาวไซปรัสเชื้อชาติกรีก
บุกเข้าพังสถานทูตอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๑๔ มีนาคม ๑๙๗๔ และ
นาย Rodger P. Davies เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำไซปรัสถูก
ฆาตกรรมที่ไซปรัสนอกสถานทูต^๘

ภัยเหตุลี้ภัยที่กล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคล
เช่นว่านี้ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีการยอมรับมติของการก่อตั้งสนธิสัญญาการ
ป้องกันและการลงโทษในคดีอาญาต่อบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ

^๕ Ibid., p. 26312 A.

^๖ Ibid.,

^๗ Ibid., p. 26416

^๘ Time Weekly Magazine Aug. 19, 1974 p. 18

(Convention on the Prevention and Punishment of Crime Against International Protected Persons, Including Diplomatic Agents)

เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๑๙๔๗ และบรรดารัฐสมาชิกลงนามเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๑๙๔๗ สนธิสัญญานี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองและป้องกันบุคคลในคณะทูตและบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ ๑๐

วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานี้ ก็เพื่อคุ้มครองไว้ซึ่งความสงบระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐ และความร่วมมือกันระหว่างรัฐในการคุ้มครองบุคคลผู้เป็นทูต และบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้เข้าเสียดังนี้ เนื่องจากกิจกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเพราะว่าอาชญากรรมตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญานี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งหลวงต่อชุมชนระหว่างประเทศ

สนธิสัญญานี้ได้บัญญัติให้ทุกประเทศมีอำนาจพิจารณาพิพากษาความผิดดังต่อไปนี้ ๑๑ คือ

International Legal Materials Current Documents, Volume XIII Number 1 January 1974. (Bimonthly Publication of the American Society of International Law).

๑๐ บุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศตามสนธิสัญญานี้หมายถึง ประมุขของรัฐ ตัวแทนของประมุขของรัฐตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ หัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศในขณะที่อยู่ในรัฐต่างประเทศรวมทั้งครอบครัวที่มาด้วย ผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศในการประชุมระหว่างประเทศ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ตัวเขา เสรีภาพและศักดิ์ศรีตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านี้เดินทางมาด้วย

๑๑ Article 2.

๑. การฆาตกรรม การลักพาไปเรียกค่าไถ่ การกระทำใด ๆ อัน
ประทุษร้ายต่อเสรีภาพของบุคคลเช่นว่านี้

๒. การประทุษร้ายต่อสถานที่พักอาศัย ความสะดวกส่วนตัว การ
เดินทาง ตอร่างกายและเสรีภาพของบุคคลเช่นว่านี้

๓. การขู่เข็ญว่าจะทำการประทุษร้ายอย่างไร ๆ ดังกล่าวตามข้อ

๑ และ ๒

๔. การพยายามกระทำความผิดและการสนับสนุนการกระทำความ
ผิดเช่นว่านี้

และรัฐภาคีจะลงโทษความผิดเหล่านี้ได้ เมื่อ ๑๒

๑. การกระทำนั้นเกิดขึ้นภายในดินแดนของรัฐหรือเกิดขึ้นบนเรือหรือ
อากาศยาน ซึ่งจดทะเบียนของรัฐ หรือ

๒. ผู้กระทำความผิดเป็นคนสัญชาติของรัฐหรือ

๓. การกระทำเกิดขึ้นต่อบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ

รัฐภาคีเหล่านี้จะมีอำนาจศาลในการลงโทษความผิดเหล่านี้ได้ ถ้าผู้
กระทำความผิดถูกจับได้ในรัฐ และไม่ถูกส่งข้ามแดนไปยังรัฐอื่น

นอกจากนี้ รัฐภาคีของสนธิสัญญานี้จะต้องมีมาตรการป้องกันเหตุร้ายที่
จะเกิดขึ้นภายในอาณาเขตของตน หรือนอกอาณาเขตของตนต่อบุคคลที่ได้กล่าวถึง
ตามสนธิสัญญานี้ และให้มีการแลกเปลี่ยนและร่วมมือกันในการใช้มาตรการเช่นว่านี้ ๑๓

๑๒

Article 3.

๑๓

Article 4.

และถ้ามีเหตุเชื่อได้ว่า ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปจากดินแดนของรัฐ
ที่มีอำนาจลงโทษได้ รัฐที่มีอำนาจลงโทษได้เหล่านี้จะต้องแจ้งให้บรรดารัฐที่เกี่ยวข้อง
ทราบ และให้รายละเอียดที่จะสืบเสาะหาตัวคนร้ายได้และรัฐที่ผู้กระทำความผิดไปอาศัยอยู่
ถ้าไม่ส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดนก็ให้คัดส่งลงโทษความผิดนั้นเองโดยไม่ชักช้าตาม
กฎหมายของรัฐของตน ๑๔

และความผิดตามสนธิสัญญานี้ถือว่าเป็นเรื่อง ที่ส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดน
ได้ ๑๕

๓. ศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา

ความผิดอาญาตามหลักสากลคงกล่าวมาแล้วในข้างต้น ถือว่าเป็นความ
ผิดอาญา ระหว่างประเทศอันเป็นความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมของประเทศทั้งหลาย
ความคิดที่โลกสนใจในความผิดประเภทนี้ เน้นหนักไปในเรื่องความผิดต่อสันติภาพ
อาชญากรรมสงคราม และความผิดคอมมิวนิสต์ เพราะเหตุว่าในปัจจุบันนี้โลกเกิดภาวะ
ขัดแย้งกันอยู่เนื่อง ๆ เนื่องจากปัญหาในทางเศรษฐกิจ การแผ่ขยายอำนาจของชาติ
มหาอำนาจ การที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม และการที่มีลัทธิในการปกครองต่างกัน
บางทีก็มีปัญหาในเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากการขัดแย้งนี้ทำให้เกิด
ปัญหาความไม่สงบขึ้น บางทีก็เป็นชนวนนำไปสู่สงคราม เช่นสงครามเวียดนาม
สงครามตะวันออกกลาง อันเป็นสงครามที่ยังยึดเยื้อกันอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อคำนึงถึงปัญหาเหล่านี้แล้วนักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็มี
ความคิดที่จะมีกฎหมายเกี่ยวกับความสันติภาพ และกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยป้องกันสงคราม
ขึ้น ได้มีการแสดงความคิดเห็นรวมกันในการที่ร่างประมวลกฎหมายที่วางขึ้น และได้

๑๔ Article 7

๑๕ Article 8

เสนอที่จะก่อตั้งศาลแผนกคดีอาญาระหว่างประเทศขึ้น เพื่อจะได้พิจารณาพิพากษาความผิดอาญาระหว่างประเทศนี้ การเสนอและการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเช่นนี้ ได้มีขึ้นทุกครั้งในการประชุมสันนิบาตโลกตามกฎหมาย (World Peace Through Law) ในประเทศต่าง ๆ ดังจะได้อธิบายต่อไป

ในอดีตนั้น ประเทศต่าง ๆ ในโลกก็เคยมีความปรารถนาที่จะมีศาลศาลหนึ่งที่ตั้งขึ้น เพื่อที่จะจัดการในขณะที่มีความหายนะอย่างใหญ่หลวง เกิดแก่ชีวิตของชุมชนในโลก ความคิดนี้เริ่มมีมาตั้งแต่ในศตวรรษที่ ๒๐

เมื่อสงครามครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลง โลกมิได้ปรารถนาเพียงแต่ความสงบเท่านั้น แต่ได้มีการเรียกร้องความยุติธรรมด้วย มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อชี้ขาดเรื่องผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเสียหาย และการถูกทำลายในสงคราม ในการประชุมครั้งหนึ่ง คณะกรรมการเหล่านี้ได้มีมติที่จะยอมรับการตั้งศาลระหว่างประเทศ แผนกคดีอาญา เพื่อพิจารณาปัญหาเหล่านี้ แต่เพราะเหตุขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายพันธมิตร มตินี้ก็ไต่ถอยไป ความไม่เป็นผลในเรื่องนี้เป็นผลสะท้อนไปถึงสนธิสัญญาสันนิบาตกรุงแวร์ซายส์ข้อ ๒๒๗ ซึ่งพระเจ้าวิลเฮล์มที่ ๒ (Wilhelm II) แห่งเยอรมัน ซึ่งถูกฟ้องร้องในข้อหาพิเศษเกี่ยวกับความผิดต่อศีลธรรม และความผิดฐานไม่เคารพต่อสนธิสัญญา พระองค์จะต้องถูกพิจารณาพิพากษาในศาลพิเศษ (special tribunal) ซึ่งประกอบด้วยคณะผู้พิพากษา ๕ คน จากสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และญี่ปุ่น ปรากฏว่า บทบัญญัติข้อ ๒๒๗ นี้ไม่เป็นผลต่อรัฐบาลฮอลแลนด์ อันเป็นสถานที่ลี้ภัยของพระเจ้าวิลเฮล์มที่ ๒ นี้ เพราะรัฐบาลฮอลแลนด์ปฏิเสธที่จะส่งตัวพระองค์ให้ฝ่ายพันธมิตร ครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกที่จะมีการตั้งศาลระหว่างประเทศ แผนกคดีอาญาขึ้น แต่ไม่เป็นผล แนวความคิดนี้ก็หยุดยั้งเพียงเท่านั้น จนกระทั่ง

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ^{๑๖}

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการพิจารณาเรื่องความผิดคอสังขีภาพ ความผิดฐานทำลายเผาพันมนุษย์ และความผิดอาชญากรรมสงคราม ได้มีการตั้งศาลทหารระหว่างประเทศ (international military tribunal) ขึ้นสองศาล เพื่อพิจารณาคืออาชญากรรมสงครามที่สำคัญ ที่เมืองนูเรมเบิร์ก (Nuremberg) และที่โตเกียว ศาลทั้งสองนี้ตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว และมีอำนาจจำกัดเท่านั้น ซึ่งเห็นว่าการตั้งศาลเช่นว่านี้เป็น การกลับไปสู่ความคิดเรื่องอำนาจศาลระหว่างประเทศ เห็นถึงความผิดกฎหมายระหว่างประเทศ ต่อมาหลังนี้โดยยอมรับกันในสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติในปี ๑๙๔๖ ในหลักของสารบัญญัติและวิธีพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา ^{๑๗}

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการรวบรวมชนิดของความผิดอาชญากรรมระหว่างประเทศ คำจำกัดความคำอธิบายและความรับผิดชอบต่อความผิดเช่นที่ว่านี้ด้วย รัฐต่าง ๆ ในโลกก็ยอมรับหลักการนี้ได้ปรับปรุงแล้ว แต่ท่าทีของรัฐต่าง ๆ ในการยอมรับการจัดตั้งศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญานั้นยังต่างกันอยู่ ฝ่ายรัฐที่ไม่เห็นด้วยอ้างว่าเป็นการโฆษณาที่อ้างว่ามีผลในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ในการปฏิบัตินั้นไม่เป็นผลที่จะใช้

^{๑๖} หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้เคยมีความคิดที่จะมีสนธิสัญญาที่จะตั้งศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาขึ้น เพื่อพิจารณาในความผิดฐานก่อการร้าย (terrorism) ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแผนงานของสันนิบาตชาติ ในความเกี่ยวเนื่องกับสนธิสัญญาการป้องกันและลงโทษการก่อการร้าย (Convention for Prevention and Punishment of Terrorism) ^{๑๖} พฤศจิกายน ๑๙๓๓ แต่สนธิสัญญานี้มิได้เคยใช้บังคับ เพราะมิได้มีสัตยาบันจากรัฐมหาอำนาจ

^{๑๗} การลงมติครั้งที่ ๕๑ ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๑๙๔๖

บังคับได้ แม้ขอเท็จจริงจะมีว่าศาลนี้จะต้องเป็นที่ยอมรับอย่างเต็มที่ในประเทศที่
 ยอมรับหลักสากลอันเป็นความผิดต่อสาธารณะ อาทิเช่นความผิดต่อสันติภาพ อาชญากรรม
 สงคราม และความผิดต่อมนุษยชาติ เป็นต้น และเมื่อเวลาผ่านไป การยอมรับการที่จะ
 มีการก่อตั้งศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาชญากรรมได้กลับกลายเป็นเรื่องแห่งความมั่นใจใน
 อนาคต แม้ตัวสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติเอง ในคราวที่มีการลงมติในสนธิสัญญา
 ป้องกันและลงโทษคดีอาชญากรรมทำลายพืชพันธุ์มนุษย์ (Convention on the Preven-
 tion and Punishment of the Crime of Genocide) วันที่ ๙ ธันวาคม ซึ่ง
 ข้อ ๖ ของสนธิสัญญาได้บัญญัติถึง ศาลระหว่างประเทศทางอาญาสำหรับพิจารณาบุคคล
 ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานทำลายพืชพันธุ์มนุษย์ สมัชชาใหญ่ได้มีมติให้มีคณะ
 กรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (The International Law Commission)
 ขึ้นเพื่อศึกษาถึงปัญหาในการที่จะจัดตั้งศาลเช่นว่านี้ขึ้น และผลของการนี้ ได้มีการ
 ร่างโครงการของสถานะของศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาชญากรรมขึ้น และสมัชชาใหญ่ได้มีมติ
 ยอมรับโครงการนี้ในปี ๑๙๕๓ แต่ผลก็ยังเป็นเพียงโครงการอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ และ
 การอภิปรายเรื่องนี้ในสมัชชาใหญ่ได้ถูกถ่วงช้าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้

ตามที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการพยายามที่จะก่อตั้งศาลระหว่าง
 ประเทศแผนกคดีอาชญากรรมหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ เป็นการพยายาม
 ก่อตั้งในขั้นปลายเหตุ เพราะมีการทนายขึ้นแล้ว จึงคิดจะก่อตั้งศาลขึ้น ในสมัย
 ปัจจุบันมีความคิดที่จะก่อตั้งศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาชญากรรมขึ้นเช่นกัน เป็นการ
 ก่อตั้งในเรื่องต้นเหตุ เพราะคดีที่จะขึ้นศาลนี้ จะเป็นคดีที่ผิดต่อกฎหมายสันติภาพ และ
 กฎหมายป้องกันสงคราม เป็นต้น ประเทศต่าง ๆ มีความคิดที่จะก่อตั้งศาลชนิดนี้ขึ้น
 ในการประชุมสันติภาพของโลก ในทางกฎหมาย (World Peace Through Law)

แต่ละครั้ง^{๑๘} ก็ได้มีการพิจารณาถึง เรื่องศาลระหว่างประเทศ แผนกคดีอาญานี้ นักกฎหมายทั่วโลกได้มีมติยอมรับการที่จะก่อตั้งศาลนี้ทุกครั้ง ครั้งหลังสุดได้มีการลงมติให้ร่างข้อมติของศาลดังกล่าวโดยเร็ว และให้มีการร่างระเบียบการของเขตอำนาจศาลระหว่างประเทศ รวมถึงระเบียบการปฏิบัติงานของศาลด้วย ศาลระหว่างประเทศ แผนกคดีอาญาที่ประเทศต่าง ๆ มีมติให้ก่อตั้งนี้มีวัตถุประสงค์อันสำคัญเพื่อมุ่งความสันติภาพ ชักปัญหาการขัดกันทางกฎหมายอาญาให้หมดไป และให้ศาลดังกล่าวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในเขตที่ไม่มีศาลของประเทศใดประเทศหนึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีนั้น

ถึงแม้ว่าจะได้มีการพิจารณาถึง เรื่องศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาแล้วในปัจจุบัน ในทางปฏิบัตินั้น รัฐต่าง ๆ ก็มีความขัดแย้งกันอยู่บาง แม้จะรู้สึกว่โลกเรานั้นใกล้จะถึงความหายนะแก่ชีวิตมวลชนครั้งยิ่งใหญ่อีกเร็ว ๆ นี้แล้ว ฝ่ายที่ขัดแย้ง เห็นว่าถ้ามีศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาขึ้น ศาลนี้ก็จะเป็นเพียงศาลหุ่นเชิดเท่านั้น เพราะหาอำนาจใด ๆ ในทางบังคับด้วย ถ้ารัฐถูกรื้อไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา ักฎเขียนเห็นว่าถ้าไม่ใช่เพราะสาเหตุแห่งความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างรัฐ และการปกครองในลัทธิต่างกัน บางทีความผิดต่อสาธารณะนี้อาจจะมีโอกาสที่จะเป็นแนวทางไปสู่การก่อตั้งศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาได้เป็นผลสำเร็จ เนื่องด้วยสาเหตุเหล่านี้ในปัจจุบันนี้ การที่จะปราบปรามความผิดต่อสาธารณะเหล่านี้ ก็เป็นอำนาจ

-
- ^{๑๘} ครั้งแรก มีการประชุมที่กรุงเฮเธนส์ ประเทศกรีซ ปี ๑๙๖๓
 - ครั้งที่สอง มีการประชุมที่กรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ๑๙๖๕
 - ครั้งที่สาม มีการประชุมที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิส ปี ๑๙๖๖
 - ครั้งที่สี่ มีการประชุมที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย ปี ๑๙๖๘
 - ครั้งที่ห้า มีการประชุมที่กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย ปี ๑๙๗๑
 - ครั้งที่หก มีการประชุมที่กรุงอาบิჯัง ประเทศไอวอรีโคสต์ ปี ๑๙๗๓

ของศาลภายในเท่านั้น ทั้งนี้การตั้งศาลระหว่างประเทศแผนกคดีอาญานี้จึง เป็นความ
ผิดในอนาคคเท่านั้น ความสพรังกลัวในความผิดเกี่ยวกับสงครามสันติภาพและ
มนุษยชาติก็ยังคงมีอยู่ต่อไป

การที่ให้ศาลของรัฐมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีที่เป็นความผิด
ระหว่างประเทศนั้น ต้องตระหนักถึงกฎหมายอาญาของรัฐ และขบวนการยุติธรรม
ของรัฐ ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่สองประการคือ

ประการแรก จะต้องจัดให้ทุกรัฐมีกฎหมายอาญาที่เหมาะสม คือต้อง
ตระหนักถึงหลัก "ถ้าไม่มีการส่งตัวให้ ก็ต้องลงโทษเอง" ให้ที่ คือต้องอย่าให้มีช่อง
ว่างของกฎหมายที่ผู้กระทำความผิดอาจจะหลีกเลี่ยงการรับผิดทางอาญาไปได้

ประการที่สอง กฎหมายอาญาของรัฐต้องบัญญัติถึงความผิดอาญา ระหว่าง
ประเทศทั้งปวง ซึ่งหมายความว่ากฎหมายนี้สามารถใช้อย่างทั่วถึงได้ แม้เป็นการกระทำความผิด
เช่นว่านั้ภายนอก รัฐ ศาลอาญาของรัฐก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

เมื่อคำนึงถึงหลักสำคัญทั้งสองประการนี้แล้ว ศาลอาญาของรัฐต่าง ๆ
ก็มีอำนาจเหนือความผิดอาญา ระหว่างประเทศ อันเป็นการสมความมุ่งหมายของรัฐต่าง ๆ
ในอันที่จะช่วยกำจัด และป้องกันการกระทำความผิดชนิดนี้ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ที่จะยัง
ความสันติสุขแก่มวลโลกสืบไป

เรื่องของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสภายุโรป เรื่องอนุสัญญาการป้องกันและ
ลงโทษในคดีอาญาต่อบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศรวมทั้ง
บุคคลในขณะทุกข์ และความคิใน เรื่องการตั้งศาลแผนกคดีอาญา ระหว่างประเทศนี้
นับว่าเป็นความก้าวหน้าเกี่ยวกับเรื่องอำนาจศาลในคดีประการหนึ่งของโลก ในการที่มุ่ง
จะให้ให้มีอำนาจศาลในคดีอาญาให้กว้างขวางขึ้น เพื่อจะได้ขจัดความผิดอาญาต่อมนุษยชน
ให้หมดไป และเพื่อเป็นการคุ้มครองให้พลโลกอยู่ควยความสันติสุขสืบไป